

GAZETA LITERARĂ

Anul III, nr. 19 (113) - Joi 10 mai 1956

ORGAN SĂPTĂMÎNAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN R.P.R.

8 pagini 50 bani

In întîmpinarea Congresului Scriitorilor

De vorbă cu Ov. S. Crohmăniceanu

O convorbire cu Ov. S. Crohmăniceanu, trebuie s-o recunoștem, e oricînd interesantă. Mai ales dacă se îndreaptă, de la bun început, spre debateră unor probleme literare. Crohmăniceanu discută cu pasiune, cu pasiunea de a-și susține ideile și părerile, de a desface problema în fasciole indivizibile și clare, de a construi, prompt, un eșafodaj sistematic de argumente și demonstrații. Contrazicerea e acceptată, ca un termen necesar dialogului (numai să nu dureze prea mult și să nu fie prea vehementă). Inversunarea conține temperamentul lui Crohmăniceanu, irascibilitatea nu li e străină.

Doam mi se par condițiile strict necesare pentru ca o convorbire cu el să se desfășoare bine.

Prima, să te ferești să vorbești în însuși prea mult. Monologul tău, virtuos, e înțeles repede, „sezizat” de la primele sale expresii, — și stimulează de îndată un nou avânt al demonstrației lui. Acceptă, deci, inegalitatea dialogului, căci nu vei pierde nimic. E interesant să-l ascuți pe Crohmăniceanu (Chiar dacă, uneori, disociind și organizînd din nou materialul discuției, ai impresia că demonstrația durează prea mult și că, parcă, însuși Crohmăniceanu nu mai știe cum să termine...). Dacă nu accepți de te obstinezi în tentativa de monolog, n-ai — într-adevăr — decît de pierdut: convorbirea înțeștește. Crohmăniceanu simulează vag audierea cu o figură destul de evident nerăbdătoare, dacă nu plătisită și, după ce îți dă seama că vorbești cu aproximație în van, regretă că ai întrerupt o convorbire plăcută...

Doam, să te ferești să faci vreoa glumă. Nu pentru că, vreo dată, Crohmăniceanu ar putea... să nu înțeleagă de glumă. Nu pentru că „nu, gustă” glumele. Ci, dimpotrivă, pentru că le gustă prea mult. Dacă n-ai fost cu băgare de seamă, întreaga convorbire e alincecat veriginos de departe de gravitatea problemelor. Crohmăniceanu se amuză, fără să obsoască posesivă anecdote, descoperind lături comice, dezgropînd amintiri hazlii. Dacă ai ajuns în situația asta, n-ai decît să rîzi și tu, cit îți îngăduie buna dispoziție și cit te obligă politețea, apoi profită de o eventuală scurtă pauză pentru a amina convorbirea pe altă dată.

Așadar, pornind de la glumă și, de această dată, convorbirea cu Crohmăniceanu trebuie neapărat să decurgă bine, pentru că trebuie să apară la gaza, am căutat: să intervin numai atît cit vorba mea poate fi un simplu pretext pentru monologul lui amplu și variat; să fii, socr, înghițîndu-mi orice colț de glumă, gata-gata să-mi vină pe buze...

Crohmăniceanu, care o figură mai proaspăt decît un student din anul I, și-a aprins stîngaci o țigară și, fîind-o nevroșimul de nefresc în căluz surii, fugătuie strident, mi-a dat largă cuvințare să încep...

Am început grav și oficial:

Ceva despre reportaj Literatură și literaturizare

O întoarce a reportajului? O afirmă volumele apărute în ultima vreme. Intr-un an-doi, citeva categorii ale lui Traian Coșovei, printre care „Uriașul preludiu”, „Drumurile” lui Eugen Mandric, „Bătăind drumurile țării” de Victor Vintu, mai multe reportaje de călătorie peste hotare cum a fost „Vecinii” lui V. Em. Galan.

Nu e doar o bucurie statistică. Numeric, reportajele n-au lipsit nici mai înainte, au apărut mai ales în presă, deși au existat și categorii colective ori individuale. Fîind trecute pe toate planurile de lucru rezonaționale, reportajele au fost prezente cu destulă regularitate în paginile presei centrale și de provincie. A dominat însă reportajul de serviciu la fel de inutil, la fel de dăunător ca și articolul de serviciu. Virtute în patul clorova șablon, oamneni, faptele contemporane și-au văzut trădate și dimensiunile și semnificația. Citi moșneji, cu lacrima în colțul ochiului, dar și cu zîmbet dușios pe buze puși să confruntăm trecutul cu prezentul, citi fînci discutînd cu gravitate despre îndeplinirea planului gospodăriei! N-are rost să plîndim cele cincis-pe calapoade pe care cu cheltulală foarte mică de imaginație, astfel de reportaje au porțit faptele, ori să reconstituim tipicul după care ele se desfășoară de obicei. N-au fost, firește, numai asemenea reportaje. E timpul în care Bogza a scris „Meridiane sovietice”. Dar cine va putea considera satisfăcătoare proporția dintre reportajele de serviciu și prea puținele documente pasionate în care retrăiește vremea noastră? În bilanțul critic pe care le preilejuiște apropiatul Congres al scriitorilor, reportajul rămîne în urma celorlalte specii ale prozei — romanul, nouela, schița — în urma posibilităților lui specifice.

Acum mai bine de două decenii, rupînd cu iluziile de frondă ale grupului „Una” și cu experiențele sterile, Geo Bogza lansă un adevărat manifest în favoarea reportajului. „Reportajul este un mijloc vast și general de a nu te mai ocupa pînă la paroxisim de tine însuși”. Articolul acesta din 1934 făcea elogiu reportajului care „trăiește în miezul fierbente al

faptelor, care se află în permanent contact cu viața și vorbește oamenilor despre ei”. Elogiul este încă mai valabil pentru reportajul contemporan, cu funcții schimbate, dar cu aceleași capacități de a imagina viața.

Atunci — de unde această discrepanță? De unde evidența denivelare între romanele sau năvălele lui Petru Dumitriu și reportajele pe care le-a dat în ultimii ani cotidianelor? Importanța practică a reportajului ca gen și starea lui încă precară ar merita o dezbateră în critică — una din dezbaterile pe care diferitele articole le tot solicităm calm sau patetic dar omiț să le pornească. Și cele citeva volume apărute în acești ani — cu ceea ce au înfăptuit și cu piedicile care se mai încurcă, oferă o bună bază de discuție.

Volumele acestea se ridică deasupra mediilor reportajelor trecute printr-un plus și printr-un minus. În genere, reportajul n-are fabulație. Cînd li termini îți rămîn doar — mai șters sau mai reliefat — imagini de „oameni și locuri”. Și valoarea de cunoaștere artistică, noile relații pe care reporterul le-a aflat în viață se pot aprecia după intensitatea de gândire de semnificații a acestor imagini care se fixează în a-mintire. Nu e singular criteriul de apreciere a reportajelor pe care l-am propus, înțelegîndu-se că este criteriul rigoros și critic. Dar fapt este, că după multe reportaje nu rămîne în conștiința cititorului decît o impresie de artificial. Iar din paginile lui Coșovei n-o putem uita pe Marșavell, fetița de fișan care, rănindu-se, se îndeletnicea cu conlucul, „cerșea în clasa întâi, cerșea la fel cu ceilalți”, iar acum refuză jignită bacșii pe care li oferă reporterul. Nici pe colecționarii din „Drumuri”, care a fost snot de țărani individuali aflați împotriva gospodăriei, pentru că fără pricere de propagandă, dar cu amărăciune le ordă acestora, că dau cu piciorul proprietăților lor interese. „Dacă tăcea — remarcă Mandric — parafrazînd în felul lui dictionul latin, rămînea nepocnit”.

Asemenea concretizări ale incitriț ies în relief și conving toc-

De vorbă cu Dumitru Corbea

Și critica literară și mediul scriitoricesc au dat lui Dumitru Corbea un ștîl care cuprinde în același timp o caracterizare a creației sale: poetul-țaran. Scriitorul însuși a lucrat nu numai prin creația sa, pentru acreditarea acestei titlaturi, care-l distinge în peisajul poeziei noastre. Acasă la Dumitru Corbea, în plin centrul Bucureștilor, vei găsi o odăie aranjată țărănește, întorsă în fața ferestrei: poetul citînd din flutierul ciobănesc, instrument pentru care nu-s potrivește notele portativului, ci, cum spune el însuși — ale inimii. Vorba apăsată și rară, cu pauze, expresii și sonorități specifice, care-ți deșteaptă în minte pe gospodarii așezat, din nordul Moldovei, se adaugă acestui decor, familiar poeziei lui Dumitru Corbea, și devin indicul al personalității sale.

După oarecari oculari prin chestiuni mai generale, priind oameni și întîmplări din lumea literară, necesare de discutat la Congres, cînd am ajuns propriu zis la întrebările mele, tovarășul Corbea mi-a spus:

— Mai înainte de toate vreau să răspund unei întrebări pe care mi-o puneți: cum vedeți lumea literară și mediul scriitoricesc? Aici am să schitez numai răspunsul — o discuție mai amplă mi-o rezerv pentru Congresul nostru. Am auzit pe unii scriitori zicînd că ei sînt meseriași, cum ar fi croitorul sau cizmarul, dulgherul sau tinichigul: scriu că nu au încotro; scriu că nu și-au găsit altă ocupație mai rentabilă. Acești scriitori nu înțeleg ce se petrece în jurul lor. Nu înțeleg nici măcar noțiunea nouă de meseriaș. Nu înțeleg noțiunea nouă de a munci. Ce vor scrie și cum vor scrie? Cum pot ei educa pe alții cînd le lipsește elementara cunoaștere a transformărilor sociale prin care trece țara și omeneria întreagă? Scrierilor lor nu poate fi decît cenușiu, lipsit de cunoașterea vieții, lipsit de pasiunea eroilor. Scrierile lor nu pot fi decît niște lentile lipsite de proprietatea de a stringe și reflecta razele solare. Ei nu vîd în scrierile un mijloc de-a căștiga parole mai multe decît în altă meserie...

— Dar care este misiunea scriitorului, din punctul d. de vedere?

— Scrierul este înainte de toate o misiune o comandă socială. Numai dacă primim scrierul ca o misiune, putem spune că ne apropiem de rosturile noastre. Numai primind scrierul ca o misiune — aș zice sacră, dacă nu-i demodat cuvîntul, — atunci căerții, lingușitorii, șarlatanii și tâmlitorii nu au ce căuta în tagma celor care iau scrierul ca muncă grea.

— Ce probleme socotii că ar trebui să fie luate în discuție în perioada care ne mai desparte de Congres și în timpul Congresului?

— Aș vrea întii să ne înțelegem asupra termenilor. Dumea vorbești de „discuție” dar am impresia că, în ultima vreme, sensul exact al acestui cuvînt a început să devină foarte relativ. Anul trecut mi-am atras asupra capului nenumerabile fulgere din cauza unei nevinovate anecdote, citată doar pentru a ilustra cum astfel înțel avea loc o adevărată asupă astfel înțel înțel toată lumea să aibă dreptate. Era impresia pe care mi-o stîrnea desfășurarea discuției despre poezie din „Gazeta literară”. Iată acum alii organizați o serie de interviuri în întîmpinarea Congresului, anunțînd deschisere pe această cale a unor dezbateri Eu, vă spun drept, nu le vîd. Ca niște oameni să discute, să fie în discuție literară, rămîind pe o poziție principială comună, trebuie totuși să aibă puncte de vedere deosebite, să nu fie de acord măcar în detaliu asupra unei anumite probleme. Dar așa ceva, cel puțin pînă acum, nu s-a întîmplat. Și apoi, cum se pot naște divergențe cînd toate răspunsurile plutesc în cea mai pură generalitate? Nimeni nu dă un exemplu concret, nimeni nu se referă la vreo cartă citită, la vreau scrierilor anumite. Parcă am fi intrat deodată toți în lumea spiritelor și, depersonalizați, nu ne-ar mai chema Popescu, Georgescu, Crohmăniceanu, ci „unul”, „una”, „o seamă de” și așa mai departe.

— Faceți atunci dumea voastră un început. Ce credeți despre stadiul actual de dezvoltare al criticii literare? (fără să evitați exemplele concrete).

— Asta nu e o întrebare, ci o invitație la un raport de plenară. Dacă nu mă înșel, sarcina asta a s-o ai dumea în curînd.

— Da. Dar pînă atunci cititorii noștri — și criticii, și scriitorii — ar fi, cu siguranță, multumii să cunoască, din partea dvs., citeva aprecieri de ansamblu. Ce credeți despre situația actuală a criticii noastre?

— Lucruri bune. Am sentimentul că o cercetare atentă și nepărtinitoare ar releva act, în ultima vreme, realizări neobișnuite. Faza clasică din rapoarte — „Critica e, tovarășii, sectorul nostru cel mai înapoiat”, — cred că va trebui modificată la Congres. Criticii cunoscuți scriu mai mult decît acum doi-trei ani, au apărut critici tineri talentați: D. Micu, S. Damian, Lucian Raicu, Horia Bratu, Georgeta Horodincă, B. Elvin, dumea, — ca să numesc doar citiva dintre ei. S-a creat o colecție — „Mica bibliotecă critică” — și, după cite știu, nu duc lipsă nici de titluri și nici nu publică lucrări neinteresante. Apoi însuși acțiunea amplă, desfășurată de către partid, pentru prelucrarea moștenirii literare în spiritul învățăturii marxist-leniniste, n-are putea avea loc fără o critică ajunsă la un stadiu remarcabil de dezvoltare. Alt argument: astăzi, cel puțin în teorie, a devenit la noi un lucru admis, că nu se poate face ana-

liza creației unui autor, fără a se ține seama de personalitatea lui artistică. Faptul constituie după mine una din cele mai importante cuceriri în lupta împotriva sociologismului vulgar și una dintre cele mai solide garanții de afirmare a specificului activității critice.

— Vorbiți meru de un moment actual, — de „astăzi”, de „ultima vreme” etc. De ce această precizare insistență?

— Pentru că există, incontestabil, un moment de reviriment în critica literară, după un altul de catalepsie. Sînt enervante, în mai toate răspunsurile, aluziile vagi și alegorice, la o serie de fenomene negative, prezente în viața noastră literară acum cîțiva ani, astăzi în mare măsură pe cale de dispariție. Este aici un fel de secret al lui Polichinelle. Se spune și nu se spune. Dar toată lumea știe că în conducerea Uniunii Scriitorilor, și în conducerea publicațiilor noastre și a altor sectoare de muncă literară, au fost folosite o bucată de timp metode vestefite de partid, că opiniile au fost monopolizate, divergențele transate prin calificarea oponenților de „cosmopoliti înrăiți”, „decadenți înverderăți”, „dușmani ai literaturii noastre noi” și prin tratarea lor ca atare, sarcina educării scriitorilor în spiritul ideologiei comuniste și a eliberării lor de balastul educației burgheze, înlocuții nu odată prin sedințe spectaculoase de „demascare”, iar numea pentru propagarea concepțiilor estetice marxiste, redusă la repetarea citorva dogme primitive, vulgarizate. Cu ajutorul partidului, situația de care vorbesc a fost aproape în întregime lichidată. Pentru critică, ea a constituit însă o epocă neagră, o epocă de demobilizare practică a majorității criticilor noștri.

Există astăzi la unii purtători ai mișcării pe cîcîțul tendința de a face lucruri complet toate aceste lucruri întimplare. La apariția și întrefinerea lor și-au dat o contribuție mai mare sau mai mică, în diferitele posturi pe care le-au ocupat, tovarășii Traian Selmaru, Nicolae Moraru, Petre Iosif și alții. Prin sedințe, cum a fost planarea despre tipice de acum trei ani unde au funcționat ca „procurori”, i-au ajutat tovarășii Sergiu Fărcașan și I. Mihăileanu. Nu e vorba să facem acum procese. Dar e necesar cred că, în rapoartele Congresului, să se dea o apreciere principială bine cîntărită a acestor greșeli, fixîndu-se totodată repartiția exactă a răspunderilor. Numai așa va opina publică scriitoricescă se va învăța să nu mai îngăduie repetarea lucrurilor în viitor și nu vom mai auzi mereu în diferite aluzii la un fel de nouă „chestiune închisă” despre care însă vorbește toată lumea.

Acesta mi se pare deosebit de util, din punct de vedere teoretic. De-a lungul atîtor sedințe, pereții Casei Scriitorilor au auzit tot felul de neobișnii — așa-zis estetice — date ca ideile ale marxismului, ca soluții ale sale ideologice în probleme literare. Capul scriitorilor a fost împulsat cu teorii despre curente „mari” și „mici”, despre superioritatea poemului epic asupra celui liric în creația noastră, despre caracterul intimist al sentimentelor personale, despre prezentarea realității altfel decît este ea, folosînd exagerarea conștientă, despre dușmanul care nu poate fi învins pentru că are lauză la un fel de nouă „chestiune închisă” despre care însă vorbește toată lumea.

Acesta mi se pare deosebit de util, din punct de vedere teoretic. De-a lungul atîtor sedințe, pereții Casei Scriitorilor au auzit tot felul de neobișnii — așa-zis estetice — date ca ideile ale marxismului, ca soluții ale sale ideologice în probleme literare. Capul scriitorilor a fost împulsat cu teorii despre curente „mari” și „mici”, despre superioritatea poemului epic asupra celui liric în creația noastră, despre caracterul intimist al sentimentelor personale, despre prezentarea realității altfel decît este ea, folosînd exagerarea conștientă, despre dușmanul care nu poate fi învins pentru că are lauză la un fel de nouă „chestiune închisă” despre care însă vorbește toată lumea.

Teoriile acestea nu le-au formulat fotoliile, nici scaunele și nici cadavrele, ci oameni, oameni cu ochi, cu nas, cu gură și cu o gură încă foarte mare. E mai mult decît util să vorbim și aici în concret, tocmai pentru a spulbera mitul monopolului principialității și a stimula critica de jos.

— Văd că ați revenit la critică.

V-am întrerupt considerațiile pe care

Probleme actuale ale literaturii germane din R. P. R. De vorbă cu Oscar Walter Cisek

Oscar Walter Cisek, scriitor german progresist din Republica Populară Romînă, este cunoscut și citit de mai bine de un sfert de veac în toate țările unde se vorbește limba germană, bucurîndu-se de prețuirea cuvenită una dintr-ee cel mai valorosii prozatori și poezii.

Pentru prima sa carte, volumul de povestiri intitulat: „Die Talarin” (Tătarăoica) i s-a decernat înalta distincție a premiului „Kleist”, la un an după ce Anno Seghers a primit același premiu pentru primul ei volum.

Întro serie de romane, apărute în jurul anului 1930, scriitorul a revelat pentru prima oară cititorului german din apus, și prin aceasta și cititorului european, lumea poporului romîn, precum și vaste aspecte din lumea poporului muncitor român.

Cisek dobîndește, chiar de la prima sa carte, recunoașterea publicului și prietenia trainică a unor reprezentanți ai autorității ai vieții spirituale germane ca: Thomas Mann, Hermann Hesse, Arnold Zweig, Joseph Ponten, Oskar Loerke, Ernst Wiechert, Paul Wiegler, Alfred Kantorowicz, Bernhard Diebold și alții.

Dintre cărțile sale scrise pînă acum, opera sa de căpetenie, romanul „Fluviul fără sîrșit”, care descrie viața pescarilor din Delta Dunării, — a fost tradusă în limbile polonă, cehă, franceză și finlandeză.

Oscar Walter Cisek este singurul scriitor german din această țară, care nu s-a limitat numai la tratarea problemelor specifice ale populației germane din Republica noastră populară, ci a inclus în opera sa poporul romîn în întregul lui și totalitatea vieții romînești. Din acest motiv scribii plății ai nazismului i-au calificat cu dispreț drept „un scriitor român care scrie în nemțește”.

Credincioș acestei tradiții proprii, precum și tradiției revoluționare a literaturii germane din România, Cisek și-a asumat sarcina de a evoca într-un roman de largă respirație, extins pe mai multe volume, figurile conducătorilor morii revoluției țărănești din Ardealul anului 1784, condusă de Horia.

Alfred Margul Sperber

— Ce va putea însemna primul Congres al scriitorilor pentru conțrații noștri germani din R.P.R.?

— Deși referatele anunțate în programul Congresului nu privesc, în mod special, literatura minorităților naționale din R.P.R., sînt convins că desfășurarea Congresului și concluziile la care va ajunge vor avea o însemnătate la care va fi deosebită pentru literatura germană de la noi. Congresul va fi, înainte de toate, un nespun de necesar și binevenit schimb de vederi între scriitorii, un schimb de experiențe prețioase în toate domeniile realismului. Nu mai puțin, e urmează să ne ofere o sinteză valabilă a atîtor concluzii trase din numeroase aspecte ale vieții noastre literare, de la 23 August 1944 și pînă astăzi.

Pentru scriitorii noștri de limbă germană, pentru aceia care își dau seama de misiunea creației lor literare, în plămîdărie și în construirea vieții noi, un asemenea Congres a putea deveni chiar un îndreptar și un far cu lumina îndreptată spre îndeplinirea viitorului. Nu-mi plac superlativile. Dar cred că rezultatele Congresului vor fi rodnice. Desigur, pentru unii dintre noi, care ne-am născut și trăim pe pămîntul Republicii Populare Romîne și care ne-am străduț sincer să realizăm cite ceva în lumea literară germană, un asemenea Congres poate fi — într-un înțeles înalt și mai complex — un fel de trezire nouă la realitate, la ritmul clocotitor al zilelor pe care le trăim în sfera de viață a socialismului.

Pe lingă aceasta, Congresul va fi un fericit prilej de contact personal între scriitorii romîni și scriitorii minorităților naționale, va duce la o mai bună cunoaștere a valorilor reale care merită nu numai atențiunea deosebită a scriitorilor noștri de limbă germană, dar și aceea a scriitorilor romîni care, — să fim sinceri

mai pentru că încep să se remarcă și potențialul minus — minusul de idilism. Lucru de seamă, căci dacă ar fi să desemnăm care sînt principalele pledici ale dezvoltării reportajului, mai primejdioasă chiar decît minimalizarea genului care există și ea la unii scriitori, imi par în special două — idilismul și parafrazarea. Și ca să nu se încălească prea mult ghemul de probleme ce se pot discuta cu privire la reportaj, asupra lor aș vrea să mă opresc.

Din cele două feluri de lentile cu care se deformează realitatea, lentilele negre și cele roz, în reportaj sînt mai folosite cele din urmă. Și aspectele și cauzele pentru care viziunea idilică ajunge să compromită imaginea a ceea ce e într-adevăr frumos în viață sînt numeroase. Sînt și consecința unei concepții eronate asupra reportajului.

Eliberarea de idilism nu se înfăptuiește la fel la cei cîțiva tineri scriitori, indiscutabil înzestrați, de care am vorbit. Cel mai departe de idilism se dovedește Eugen Mandric, deși înclinarea lui pentru anecdote și paranteze moldovenești, de tip Galan sau Istrati, li face să folosească uneori stilul sfîtos ce însoțește îndeobște poezia. Dar în paginile puțin numeroase din „Drumuri”, se simte înămintarea scriitorului de a afla germenul progresului în relațiile și amenajările neumărate, unora neapătate pe care le dezvăluie viața, și a ceea ce căutare caruoasă a adevăratelor forme de înnoire ce s-a observat în intervenția lui Mandric la Consfățuirea pe țară a tinerilor scriitori.

Mai inegal, mai contradictoriu, se învecinează în „Uriașul Preludiu” relatarea facilă de tip idilic cu întregirea realistă a imaginii. Alături de paginile memorabile despre gospodăria din Bod — diverse „lișe de succese”, consemnate rapid, fidele de mulți psihologice — poetul Aurelian își abandonează prăvălia cameră și „oboroaș pe pămînt” lăundu-l de braț pe autor, după prima lor întrevedere.

Idilicul, fesiutul, apar prea frecvent

Silvian Iosifescu

Asemenea concretizări ale incitriț ies în relief și conving toc-

(Continuare în pag. 3-a)

cu populație germană, a contribuit, fără îndoială, la o mai eficientă propagare a învățămintelor marxist-leninismului. Muncitorii din industria grea, din regiunea Reșița, a Aninei și a Timișoarei, luptaseră încă în perioada ilegalității, în anii de groază ai hitlerismului, împotriva regimului de teroare de la noi — și pentru izbînda socialismului și a lumii libere.

Sașii din Ardeal și șvabii din Banat formează împreună grosul compact al populației germane de la noi, asupra cărora s-a năpustit, cu toate influențele și urmările sale negative, fascismul criminal al lui Adolf Hitler.

Scriitorii n-au rămas nici ei în afara presiunilor ideologice exercitate de hitlerism. Se poate înțelege că și creația lor s-a resimțit de aceste presiuni. Este ceea ce indică principala noastră sarcină: reducerea într-un spirit nou, socialist.

Dar despre tendințe progresiste și socialiste în trecutul literaturii germane din țara noastră, ce ne puteți spune? Nu au existat asemenea tendințe — împotriva acelor ca caracter naționalist care erau captate în întregime de burghezie și de capitalismo?

— Desigur că au existat. Nimeni nu trebuie să-și inchipuie că din moș-trăsmoși toți germanii din Ardeal, din Banat și din Bucovina au fost naționaliști orbi, înhămați la carul lumii feudale, al burgheziei și al capitalismului. Nicidecum! Din mulțimea sașilor au răsunat voci care le-a spus răpăcat adevărul și care a luptat pentru înfrîntarea cu populația romînă și maghiară. Două nume de scriitori sași, excepțional de înzestrați, merită să fie amintite, în această privință: Josef Marlin și Friederich Krasser. Primul e un purtător de steag al revoluției din 1848, care a chemat populația săsească să se alăture luptei pentru eliberare, și totodată autorul fragmentului de roman „Horia”. Friederich Krasser e unul dintre cei mai populari și

muncă nelăcetată, muncă de căutare veșnică și veșnică frumtăre.

— Adică, „nu sînt cîntăreț de stete, sînt salahorul literelor mele!” — cum spunea poetul Corbea acum vreo două decenii — am îndrăznit eu.

— Da, dar nu numai atî! Eu vîd în scrierilor un educator, un deschizător de drumuri, un arhitect care înfrumusează sufletul și înlăma omului. Aveșul său vine să mîngîie coarțele nevăzute ale inimii omului. Dacă el nu poate face să vibreze cordele inimii cititorului, însemnă că degeaba a cheltuit timp și cereală... Sufletul și inima omului sînt lucruri gingașe, delicate. Nu oricine și oricum se poate adresa inimilor oamenilor.

Discuția a trecut apoi către aprecierea rolului pe care l-au avut diferiții scriitori din epoci mai apropiate.

— Uite, eu cred — a spus tov. Corbea — că mi trebuie să depunem cit mai repede osteneala pentru a valorifica cu grijă moștenirea dintre cele două războaie, avem tradiții deosebit de frumoase, și să ne ocupăm în același timp mai atent de anii care au urmat eliberării.

— Vreți să schițați în cîteva cuvinte părerea dvs. în legătură cu aceste două laturi pe care văd că le propuneți chestiunii noastre literare? Care ar fi certitudinile pe care le aveți în primul rînd în vedere, că ar trebui să constituie obiectul unor cercetări?

— Mai întii în legătură cu trecutul, ca să zic așa mai îndepărtat, de acum douăzeci de ani. Mîi gîndesc că au existat scriitori progresiști între cele două războaie care se situau încă de pe atunci pe pozițiile proletariului din țara noastră, pe pozițiile partidului comunist. Misiunea lor era altă de partid. Despre acești scriitori a pomem în cîteva rînduri ziarul „Știința”, dar — cu excepția lui Sahia — literatura progresistă dintr-ee cele două războaie mondiale a fost trecută sub tăcere de critica și istoria noastră literară.

Aceștor scriitori nu le era străină nici metoda realismului socialist, nu le era străin nici spiritul de partid în arta lor. Din cauza aceasta au și fost trecuți cu vederea sau au fost înjurați de mulți critici și de multe zăre și reviste burgheze și fasciste. E vremea să li se facă dreptate.

— Asta am înțeles-o...

— Ai s-o înțelegi și astalaltă. Eu cred că trebuie foarte serios discutat în Congres, începînd chiar de la rapoartele care se vor prezenta. E vorba, de fapt, despre o latură a bilanțului activității noastre, pe care Conferința din 1949, cînd s-a constituit Uniunea Scriitorilor, n-a avut încă destule date și suficientă perspectivă ca să o alcătuiască. Iată despre ce e vorba:

Sîntem în 1956! A curs destulul apă pe Dimbovitza! Nu mă sîntem cu zece ani în urmă, cînd se vîntura lozinci și strigăte „proletariște, atînci în frontul literar care se constituia din cele mai bune forțe scriitoricesc, din talente consacrate sau în plină dezvoltare, au dat năvală și lozincă, oportuniști literari, refuțați literari pe care nu-i interesa talentul. Aceștia din urmă s-au pornit pe făcut carieră. Unii cu beletistică, alții în critica literară. Critica literară era ca un refugiu pentru unii și ca o scară de urcat pentru alții.

— Și, nefîind oprită la vreme, au început să pătrundă și să facă și pui — am adăugat eu.

— Da! A început vîntoarea de greșeli. Adeptii proletcultismului alergau cu luminașea să confecționeze scrierilor.

Credeau ei că scriitorul se poate face peste noapte, cum ar fi în milițiar care aprinde hecul la semnaltoare... Uitați-vă de Lenin în acele cîrți de literatură... Despre atragerea scriitorilor ta-

(Continuare în pag. 6-a)

(Continuare în pag. 6-a)

Despre limba noastră literară

Am avut totdeauna convingerea, și ca mine mulți alții, că noțiunea de limbă literară e precis conținută în mîntea noastră și că, în cele mai multe cazuri, se cunosc împrejurările care au înlesnit apariția diverselor limbi literare, ca și condițiile care au condus desăvîșirea lor.

În limba noastră literară, ca și în celelalte limbi literare, se poate spune că limba literară a apărut în momentul în care s-a realizat o anumită evoluție a limbii vorbite, o anumită evoluție a limbii literare, ca și în celelalte limbi literare.

În limba noastră literară, ca și în celelalte limbi literare, se poate spune că limba literară a apărut în momentul în care s-a realizat o anumită evoluție a limbii vorbite, o anumită evoluție a limbii literare.

În limba noastră literară, ca și în celelalte limbi literare, se poate spune că limba literară a apărut în momentul în care s-a realizat o anumită evoluție a limbii vorbite, o anumită evoluție a limbii literare.

În presa noastră literară, ca și în revistele de specialitate s-a oglindit bine această preocupare, și trebuie să ne bucurăm că „Gazeta literară” și „Contemporanul” și-au pus la dispoziție coloanele pentru a citi mai larg desăvîșirea a discuțiilor.

Putem noi cunoaște punctul de plecare al limbii noastre literare? Firește; tot așa cum, urmărind cursul unei ape, îl putem afla izvorul. De asemenea, și în limba noastră literară.

În limba noastră literară, ca și în celelalte limbi literare, se poate spune că limba literară a apărut în momentul în care s-a realizat o anumită evoluție a limbii vorbite, o anumită evoluție a limbii literare.

Ca și specialiștii din alte țări, lingviștii noștri nu au ajuns încă la stabilirea unor soluții comune. Dezacordul se manifestă începînd chiar de la începuturile limbii literare.

În limba noastră literară, ca și în celelalte limbi literare, se poate spune că limba literară a apărut în momentul în care s-a realizat o anumită evoluție a limbii vorbite, o anumită evoluție a limbii literare.

În limba noastră literară, ca și în celelalte limbi literare, se poate spune că limba literară a apărut în momentul în care s-a realizat o anumită evoluție a limbii vorbite, o anumită evoluție a limbii literare.

Poezii

lui Mihail Eminescu în limba georgiană

Din zi în zi se lărgesc colaborările, se întărește prietenia dintre oamenii muncii din țările noastre și din țările străine.

În limba noastră literară, ca și în celelalte limbi literare, se poate spune că limba literară a apărut în momentul în care s-a realizat o anumită evoluție a limbii vorbite, o anumită evoluție a limbii literare.

În limba noastră literară, ca și în celelalte limbi literare, se poate spune că limba literară a apărut în momentul în care s-a realizat o anumită evoluție a limbii vorbite, o anumită evoluție a limbii literare.

În limba noastră literară, ca și în celelalte limbi literare, se poate spune că limba literară a apărut în momentul în care s-a realizat o anumită evoluție a limbii vorbite, o anumită evoluție a limbii literare.

În limba noastră literară, ca și în celelalte limbi literare, se poate spune că limba literară a apărut în momentul în care s-a realizat o anumită evoluție a limbii vorbite, o anumită evoluție a limbii literare.

În limba noastră literară, ca și în celelalte limbi literare, se poate spune că limba literară a apărut în momentul în care s-a realizat o anumită evoluție a limbii vorbite, o anumită evoluție a limbii literare.

În limba noastră literară, ca și în celelalte limbi literare, se poate spune că limba literară a apărut în momentul în care s-a realizat o anumită evoluție a limbii vorbite, o anumită evoluție a limbii literare.

În limba noastră literară, ca și în celelalte limbi literare, se poate spune că limba literară a apărut în momentul în care s-a realizat o anumită evoluție a limbii vorbite, o anumită evoluție a limbii literare.

În limba noastră literară, ca și în celelalte limbi literare, se poate spune că limba literară a apărut în momentul în care s-a realizat o anumită evoluție a limbii vorbite, o anumită evoluție a limbii literare.

„Prin București—odinoară și azi”

Vocarea trecutului capitalului e în ultima vreme una din preocupările de seamă ale scriitorilor Ioachim Botez.

În limba noastră literară, ca și în celelalte limbi literare, se poate spune că limba literară a apărut în momentul în care s-a realizat o anumită evoluție a limbii vorbite, o anumită evoluție a limbii literare.

În limba noastră literară, ca și în celelalte limbi literare, se poate spune că limba literară a apărut în momentul în care s-a realizat o anumită evoluție a limbii vorbite, o anumită evoluție a limbii literare.

În limba noastră literară, ca și în celelalte limbi literare, se poate spune că limba literară a apărut în momentul în care s-a realizat o anumită evoluție a limbii vorbite, o anumită evoluție a limbii literare.

În limba noastră literară, ca și în celelalte limbi literare, se poate spune că limba literară a apărut în momentul în care s-a realizat o anumită evoluție a limbii vorbite, o anumită evoluție a limbii literare.

În limba noastră literară, ca și în celelalte limbi literare, se poate spune că limba literară a apărut în momentul în care s-a realizat o anumită evoluție a limbii vorbite, o anumită evoluție a limbii literare.

În limba noastră literară, ca și în celelalte limbi literare, se poate spune că limba literară a apărut în momentul în care s-a realizat o anumită evoluție a limbii vorbite, o anumită evoluție a limbii literare.

În limba noastră literară, ca și în celelalte limbi literare, se poate spune că limba literară a apărut în momentul în care s-a realizat o anumită evoluție a limbii vorbite, o anumită evoluție a limbii literare.

În limba noastră literară, ca și în celelalte limbi literare, se poate spune că limba literară a apărut în momentul în care s-a realizat o anumită evoluție a limbii vorbite, o anumită evoluție a limbii literare.

„Insemnări despre teatrul lui Ibsen”

Scritura lui Ibsen este cu mult sarcasm destrăbălată față de ceea ce dispune de o abilitate deosebită de a pune în discuție problemele de seamă ale societății.

În limba noastră literară, ca și în celelalte limbi literare, se poate spune că limba literară a apărut în momentul în care s-a realizat o anumită evoluție a limbii vorbite, o anumită evoluție a limbii literare.

În limba noastră literară, ca și în celelalte limbi literare, se poate spune că limba literară a apărut în momentul în care s-a realizat o anumită evoluție a limbii vorbite, o anumită evoluție a limbii literare.

În limba noastră literară, ca și în celelalte limbi literare, se poate spune că limba literară a apărut în momentul în care s-a realizat o anumită evoluție a limbii vorbite, o anumită evoluție a limbii literare.

În limba noastră literară, ca și în celelalte limbi literare, se poate spune că limba literară a apărut în momentul în care s-a realizat o anumită evoluție a limbii vorbite, o anumită evoluție a limbii literare.

În limba noastră literară, ca și în celelalte limbi literare, se poate spune că limba literară a apărut în momentul în care s-a realizat o anumită evoluție a limbii vorbite, o anumită evoluție a limbii literare.

În limba noastră literară, ca și în celelalte limbi literare, se poate spune că limba literară a apărut în momentul în care s-a realizat o anumită evoluție a limbii vorbite, o anumită evoluție a limbii literare.

În limba noastră literară, ca și în celelalte limbi literare, se poate spune că limba literară a apărut în momentul în care s-a realizat o anumită evoluție a limbii vorbite, o anumită evoluție a limbii literare.

În limba noastră literară, ca și în celelalte limbi literare, se poate spune că limba literară a apărut în momentul în care s-a realizat o anumită evoluție a limbii vorbite, o anumită evoluție a limbii literare.

O contribuție binevenită

Discutarea amplă, competentă și cu cerințe înalte a lucrării de istorie și critică literară constituie un ajutor important pe care presa noastră îl aduce eforturilor mereu mai numeroase ale cercetătorilor de a valorifica în mod critic moștenirea artistică a trecutului.

În limba noastră literară, ca și în celelalte limbi literare, se poate spune că limba literară a apărut în momentul în care s-a realizat o anumită evoluție a limbii vorbite, o anumită evoluție a limbii literare.

În limba noastră literară, ca și în celelalte limbi literare, se poate spune că limba literară a apărut în momentul în care s-a realizat o anumită evoluție a limbii vorbite, o anumită evoluție a limbii literare.

În limba noastră literară, ca și în celelalte limbi literare, se poate spune că limba literară a apărut în momentul în care s-a realizat o anumită evoluție a limbii vorbite, o anumită evoluție a limbii literare.

În limba noastră literară, ca și în celelalte limbi literare, se poate spune că limba literară a apărut în momentul în care s-a realizat o anumită evoluție a limbii vorbite, o anumită evoluție a limbii literare.

În limba noastră literară, ca și în celelalte limbi literare, se poate spune că limba literară a apărut în momentul în care s-a realizat o anumită evoluție a limbii vorbite, o anumită evoluție a limbii literare.

În limba noastră literară, ca și în celelalte limbi literare, se poate spune că limba literară a apărut în momentul în care s-a realizat o anumită evoluție a limbii vorbite, o anumită evoluție a limbii literare.

În limba noastră literară, ca și în celelalte limbi literare, se poate spune că limba literară a apărut în momentul în care s-a realizat o anumită evoluție a limbii vorbite, o anumită evoluție a limbii literare.

În limba noastră literară, ca și în celelalte limbi literare, se poate spune că limba literară a apărut în momentul în care s-a realizat o anumită evoluție a limbii vorbite, o anumită evoluție a limbii literare.

Curier literar

„1001 DE NOPTI”, basme arabe, traduse de EUSEBIU CĂLĂBĂR, colecția „1001 de nopți”, Editura „Dacia”, Iași, 1966, 200 pag., 1.500 lei.

„CEI TREI MUȘCETARI” de AL. DUMAS, în românește de Ticu Arhip și M. P. Lehrer, prefată de A. Riza, ilustrații de Mihail Artar, Editura Tineretului, Iași, 1966, 120 pag., 1.200 lei.

„JANE EYRE” de CHARLOTTE BRONTË, în românește de Paul B. Marilau și Dumitru Mazilu, cu o prefată de Petru Comarnescu și ilustrații de Paul Hogarțiu, a apărut în colecția „Clasici literari”, Editura Tineretului, Iași, 1966, 200 pag., 1.500 lei.

„ESOPHO”, ediție îngrijită, cu note, bibliografie și glosar de I. C. CHITMIRIA, s-a tipărit în colecția „Biblioteca pentru toți”, Editura Tineretului, Iași, 1966, 120 pag., 1.200 lei.

„REGELE PĂTRĂȘCU” și „RUȘII LAȘII” de VICTOR HUGO, în românește de M. Stoilovici, a apărut în „Biblioteca pentru toți”, Editura Tineretului, Iași, 1966, 120 pag., 1.200 lei.

„A apărut nr. 4 (septembrie 1966) al revistei „VIATA ROMÂNĂ” de Editura Tineretului, Iași, 1966, 120 pag., 1.200 lei.

„Alduri de aceste poezii mă apar în culegere și multe poezii tirate minunate. Bucuriile și durerile dragostei, labirinturi de natură, gânduri despre viață și moarte („Singurătate”, „Ce te legeni codrule”, etc.) sînt redade de G. Ababode și cu mare măiestrie și în mare pătrundere a sensului poeziei.”

Articol scris pentru „GAZETA LITERARĂ”

„Alduri de aceste poezii mă apar în culegere și multe poezii tirate minunate. Bucuriile și durerile dragostei, labirinturi de natură, gânduri despre viață și moarte („Singurătate”, „Ce te legeni codrule”, etc.) sînt redade de G. Ababode și cu mare măiestrie și în mare pătrundere a sensului poeziei.”

„Alduri de aceste poezii mă apar în culegere și multe poezii tirate minunate. Bucuriile și durerile dragostei, labirinturi de natură, gânduri despre viață și moarte („Singurătate”, „Ce te legeni codrule”, etc.) sînt redade de G. Ababode și cu mare măiestrie și în mare pătrundere a sensului poeziei.”

„Alduri de aceste poezii mă apar în culegere și multe poezii tirate minunate. Bucuriile și durerile dragostei, labirinturi de natură, gânduri despre viață și moarte („Singurătate”, „Ce te legeni codrule”, etc.) sînt redade de G. Ababode și cu mare măiestrie și în mare pătrundere a sensului poeziei.”

„Alduri de aceste poezii mă apar în culegere și multe poezii tirate minunate. Bucuriile și durerile dragostei, labirinturi de natură, gânduri despre viață și moarte („Singurătate”, „Ce te legeni codrule”, etc.) sînt redade de G. Ababode și cu mare măiestrie și în mare pătrundere a sensului poeziei.”

„Alduri de aceste poezii mă apar în culegere și multe poezii tirate minunate. Bucuriile și durerile dragostei, labirinturi de natură, gânduri despre viață și moarte („Singurătate”, „Ce te legeni codrule”, etc.) sînt redade de G. Ababode și cu mare măiestrie și în mare pătrundere a sensului poeziei.”

Un valoros studiu

Despre locul scrierilor de călătorie și a descrierilor de natură ale lui C. Hogas, în istoria literaturii noastre, de cele mai multe ori au existat opinii diferite care mai inexacte. Lămură în discuție părerea lui Eugen Lovinescu, care neada în literatura de călătorie a scriitorilor îndrăgostiți de munte, un fenomen „anarmonic”, Const. Ciopraga arată caracterul istoric al acestei literaturi, a născut-o în raport cu împrejurările socio-economice în care a fost scrisă, încadrînd-o cronologic, definind-o ca o treaptă nouă în evoluția prozei descriptive românești.

Vote și comentarii

sebre de cei munteni, care de cele mai multe ori sînt prozatori narativi, de tip n-precizat. Sociolm tofusă cî în determinarea conținutului tematico-ideologic al operei lui C. Hogas și în stabilirea limitelor lui, Const. Ciopraga n-o adînci și mai ales n-a precizat îndeajuns ceea ce caracterizează orientarea și problematica abordată de scriitor. Așa, de pildă, cititorul este tentat să creadă că influențele roussseauiste tendința de a elogia întocirea la primitivismul natural, de a repudia viața citadină sau dorința de a trăi în afara vieții sociale, elemente pe care autorul studiului le scoate în evidență, nu sînt scaderi ideologice, ci dimpotrivă.

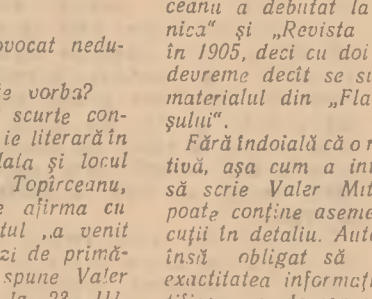
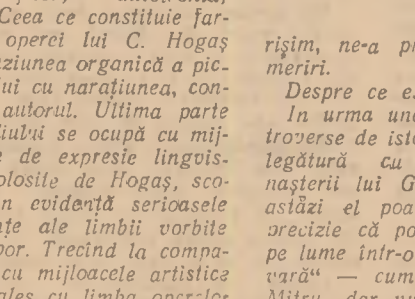
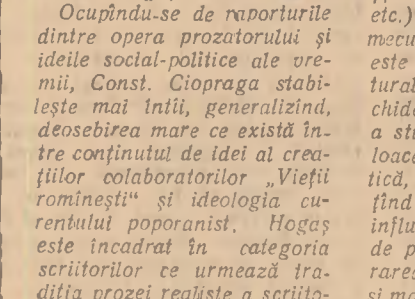
Ceea ce soote în mod deosebit în evidență alături de remarcabilele ale studiului lui Const. Ciopraga, este analiza literară, propriu-zisă, a operei lui C. Hogas. Paginile care se ocupă de arta de proză a scriitorului, sînt o adevărată revelație pentru cititor. Amintim în acest sens analiza artei portretului (dominanză senzații vizuale) și aceea a izvoarelor umorului (parodia miturilor din mitologia antică, hiperbolizarea prsonajelor, autoironia, etc.). Ceea ce constituie farmecul operei lui C. Hogas este fuziunea organică a picturalului cu narajul, conchidă autorul. Ultima parte a studiului de expresie lirică, folosită de Hogas, scînd în evidență serioasele influențe ale limbii vorbite de popor. Trezind la conștința cititorului o imagine artistică și mai ales cu limba operei lui Creangă, Const. Ciopraga se ațăură opiniei acad. Tudor Vianu, care spunea că „Hogas este un Creangă trecut prin cultură”. Analiza fi-

Cite ceva despre conștiința profesională

După cum se știe, în luna martie a.z. s-au împlinit 70 de ani de la nașterea lui G. Topirceanu, cu care grilele revistei și ziarul au închinat pagini întregi memoriilor poetului.

Asfel, „Flacăra Iașului” în numărul său din 25 III, 1956 a publicat emoționantele amintiri ale Otiliei Cazimir despre „profesorul de literatură”, G. Topirceanu, dar și o notă semnată de Valer Mitru, care, mîrturisindu-și că nu a avut ocazia să-l cunoască pe autorul documentelor citate, care arată că poetul s-a născut la București în str. Cotroceni și că în Nămăștești, ca și în Valeni-Vîrcii, Suceava, a venit mai tîrziu, cînd părinții s-au mutat acolo cu atelierul lor de industrie casnică (Cf. „Studii și cercetări...” pag. 173-176).

Nici debutul lui G. Topirceanu nu este exact acela pe care-l transcrie nota lui Valer Mitru, adică la revistele „Viața literară și artistică”, „Ramuri”, „Viața socială”. Cercetările mai noi demonstrează că G. Topirceanu a debutat la „Dumnezeu” și „Revista noastră” în 1905, deci cu doi ani mai devreme decît se susține în materialul din „Flacăra Iașului”.

ÎN ÎNTÎMPINAREA CONGRESULUI SCRITORILOR

PRUDHOMISM SAU PSEUDOESTETICA

De vorbă

cu OV. S. CROHMĂLNICEANU

(Urmare din pag. 1-a)

le făceați pe marginea situației actuale. Ce stabiliți credeți că se manifestă în stadiul prezent al criticii noastre literare?

— Spunem că nivelul criticii noastre a crescut simțitor. Această creștere rapidă, ca orice dezvoltare bună, aducând oarecum la implicarea și anumite neajunsuri. Alături care se umflă prea ușor și are șanse să prezinte goluri în interior, laptele să dea în foc, și așa mai departe. De pildă, și în critica noastră, dezvoltarea bruscă și scoate mai violent la iveală unele slăbiciuni ascunse. Mă refer în special la decajul între activitatea strict analitică, pe obiect, și cea de generalizare. Sîntem într-un stadiu când se fac analize bune de cărți, de autori chiar, dar se realizează mai greu considerații sintetice asupra progreselor și slăbiciunilor literaturii noastre în ansamblu. Hai să luăm lucrurile mai de aproape. Cite studiul de generalizare, interesant, actual, al scriitorului nostru. Să nu-mi citezi articolele de fond, de principiu, care sunt de generalizare, pe probleme concrete ale literaturii noastre de astăzi au scris S. Damian, Paul Georgescu, M. Petroveanu, Silviu Iosifescu, Georgeta Horodnicu, Dumitru Micu? Cite am scris eu?

— Și îndrumările de orientare generală, literatura le primește în special pe această cale. Nu se naște atunci o primejdie discutabilă?

— Cum vedeți dvs. atunci aceste lucrări de generalizare?

— Mie mi se pare că aici mai sînt de învins prejudecăți serioase. Tipăm împotriva dogmatismului, dar nu-l vedem acolo unde se cuibărește mai adînc. Generalizările cu privire la fenomenul literar ar trebui normale și pe deplin de analiză umană și științifică, de a unui număr mare de lucrări, de la compararea, judecarea și clasificarea lor. Un exemplu bun e studiul lui Lucian Raicu „Dezvoltarea romanului social, un fenomen caracteristic al noii noastre literaturi”. Aici problema de care se ocupă criticul rezultă din studiul concret al realităților literare. Ea are individualitatea firească a fenomenului istoric viu, așa cum se prezintă el în toată complexitatea și particularitatea sa. De aceea problema conține termeni inedii și duce efectiv la considerații interesante, originale. Dar la noi adesea se pleacă de la o anumită schemă generală, se inventează, cu alte cuvinte, o „problemă” și se caută apoi exemplificarea respectivă. Criticul umbliă cu un calapod în cap și întinde pe el literatura fie că merge, fie că nu merge. Așa mi se pare că născocesc totuși Galiția și așa-zisa „socialism” în literatura noastră actuală. (Vezi articolele din „Gazeta literară”). Ce alt exemplu în afară de „Grupă” poate cita criticul? Ce problemă generală e asta, dedusă dintr-o carte discutată pe câteva fragmente, și aceea luată la rîndul lor separat, după cum îi convine comentatorului? Astfel, spre a-l scoate din discuție pe Eugen Barbu, totuși Galiția vrea să ne convingă că bucișle din „Grupă” nu oferă nici o senzație asupra vieții sau stăreala o senzație falsă, dar lasă la o parte imaginea puternică a strălucirii unui suflet onest de către legile lumii capitaliste în „Nunta” (drama surdă a Linei), strigă că autorul nu dezvăluie factorii adevărați care determină ascensiunea circumstanțelor. Sere, forțele care-l ocrotesc, dar la capitolul „Statul” nu sufliă nici un cuvînt despre imaginea aparatului de stat în război surd cu sărăciea și în alianță servilă cu bogătașii mahalalei; declară în sfîrșit categoric că din textele analizate nu apare „nici protestul, nici dorința de a căuta o ieșire, un liman” dar își rezervă dreptul să discute izolat „Truda”, episodul care înfățișează câteva aspecte din lupta muncitorilor de la S.T.B. în timpul grevei generale din 1920. Și criticul nu se mai suferă că o noțiune din „Contemporanul” îl ia în răspăr pe baza priinului articol publicat, cînd el urma să discute ceea ce i se reproșă abia într-un articol ulterior. Ce să-i faci, cine sapă groapa altuia...

Am avut o tresărire. Crohmălniceanu vorbește acum pălîmă, înversnat, dar... a făcut o glumă, în ultima clipă. Atenție!

— Vasăzică, aveți impresia că articolele de generalizare sînt încă, unori, bazate pe „false probleme”. Vreți să precizați, în continuare, cum vedeți problema generalizărilor care rup legătura cu baza lor concretă, cu „obiectul” lor?

— Bine... să mă întorc la generalizările literare prea... generale. Fără îndoială, de pildă, că la noi se manifestă o tendință negativistă de prezentare în culori sumbre a realității, de falsificare a ei. Spiritul critic al redacțiilor face ca destule lucrări de acest fel să nu fie publicate, să nu vadă lumina tiparului. Așa apar tendințe negativiste ne atractive atenției și Congresul al II-lea al Partidului. Dar cum se manifestă concret, cine o ilustrează, ce rădăcini are, — nu se mai cerețeze. Unii iau cuvînt în brate și-l dau cu negativismul.

Zîmbesc, cuminte, dar nu și fără peridie, cînd aud cuvîntul „unii”. Crohmălniceanu e atent:

Nu, n-avea grijă, nu fug de exemplu, la chiar interviurile pe care le-ați publicat în „Gazeta literară”. Așa ajungem pînă la urmă să vedem negativismul unde cineva spune lucruri mai dure. Tovarășea Sonia Larian, o tînără scriitoare, foarte talentată, din păcate renerată, a fost decretată negativistă și dată ca exemplu în raportul la conferința tinerilor scriitori. Acolo — mi se pare — Eugen Mandric a mai dat diferite exemple de „negativism” ce i-au fost puse în seamă; de pildă, că un personaj al lui minca saloni de cal, cînd se stie că la noi se fac mezeuri numai din carne de porc.

Că în capul multora, ce e critică îndrăzneală cu felul îndreptării lucrurilor, și ce e negativism, nu s-a ales tocmai bine, rezultă și din situația genului satiric, rămas încă, după toate înjecțiile ce i s-au administrat, într-o mare suferință. N-avem aproape deloc comedii reușite, schițe satirice

valoroase. Dar de generalizări scoase din buzunari slavă domnului, nu ducem lipsă. Se formulează legi, norme, trăsături ale comediei realist-socialiste, dar se bază concretă, pe care opere izbutite în număr suficient de mare?

— Dar despre analizele critice de cărți și de autori, ce-mi puteți spune? Am înțeles, din ceea ce ați spus mai înainte, că aici „stăm bine”. Na-veți să avertizați pe cei mai tineri asupra unor tendințe negative?

— Aici primejdia sînt într-o alune-care spre estetism. Nu în concepția generală a criticilor sau articolelor, ci în observațiile de amănunt, de exemplu, totuși Aurel Marin încearcă în „Tînărul scriitor” nr. 1 din 1956, să dea profilul poetic al lui Victor Tulbure. Dar urmăritor tot felul de nuanțe și particularități, uita de problema realismului, nu se mai întrebă dacă trăsăturile specifice poeziei pe care încearcă să-o definească o semnificație obiectiv valabilă, dacă inclinațiile artistului, — cu alte cuvinte — se valorifică prin descoperirea unor laturi medite, necunoscute, ale realității. Și Aurel Marin nu e singurul. Sînt multe aspecte ale fenomenului literar despre care nu ne-am ocupat, ocolindu-l sistematic, pentru că esteticele idealiste și-a făcut, dintr-o anumită interpretare a lor, pietre unghiu-lare. Dar fie că ne ocupăm sau nu ne ocupăm de ele, aceste aspecte continuă să existe.

— La ce anume aspect vă referiți?

— Uite: simbolul, valoarea de sugeșie a cuvîntului, muzicalitatea interioară a versului, funcția poetică, de pildă. Talentul, stilul, specificul național etc. Dacă despre aceste lucruri vom continua să spunem banalități și nu vom încerca să le dăm o interpretare satisfăcătoare în spiritul concepției noastre despre artă, marea critică vor da aici peste un terou alunecător, care-l va trage către estetice idealiste.

— Cum vedeți actualitatea luptei împotriva influențelor ideologice burgheze?

— Congresul al II-lea al Partidului ne-a chemat la o luptă mult mai vie împotriva influențelor ideologice străine. Dar, adesea, la noi, se reducea lupta contra unor teorii estetice ostile realismului, la găsirea cit mai multor epilete „tari” aplicabile respectivelor teorii cum ar fi: reacționar, decadent, putred, canalicabil etc. Dar pentru a convinge, e nevoie să demonstrăm, să prezîm argumente adevărate și să le dăm rînd pe rînd. Noi ne-am închipuit că am învins multe „isme” nevorbind despre ele, dar influența lor apare pe deodată cînd ne așteptăm mai puțin. Nu ignorăm că lupta este substanțială e înfrînt preferabilă. Trebuie să facem anatomia concepțiilor promovate azi în Occident de nenumărați esteticieni burghezi, să discutăm lucrările unor critici și teoreticieni de dinainte de 23 August la noi (Lovinescu, M. Dragomirescu, Paul Zarifopol și alții), să dezvăluim șubrezenia sistemului și metodei lor de cercetare. Una poartă răspunderea că această muncă intrinsecă? Nu cu, dumeznea, ceilalți care lucrăm la diferite publicații literare?

— În privința atitudinii criticii literare față de scriitori.

Crohmălniceanu a sesizat întrebarea, înainte de a o termina.

— Aici ne paște o altă primejdie: a amabilității greșit înțelese. Critica trebuie să fie amabilă în sensul că e datoare să stimeze munca de creație, să iubească literatura, să intre în jurul cărților călădura propriei vieții intelectuale. Amabilitatea aceasta n-are însă nimic de-a face cu adutulă servilă, cu calculele de culise, cu reclama literară, cu încetăținarea unei atmosfere sufocante în care orice observație critică să fie socotită sacrilegiu și diversele răfușii personale să răbănescă în noșile semi-anonime, de genul celor consacrate dimensiunilor filmului mexican și... desființării poeziei lui Eugen Ibeleanu (v. Steanu nr. 3).

E, cred, momentul ca în critică să sîrșim cu tabu-urile literare care, instituite în jurul unor persoane, ori cum s-au nămi ele, împing la duplicațiile.

Nici Mihai Beniuc, nici Eugen Ibeleanu, nici Petru Dumitriu, nici Zaharia Stancu, nici Camil Petrescu, nici Cicerone Theodorescu, nici Maria Bănuș, nici Dan Deșluș sau Mihail Davudoglu, nici alții alții scriitori de seamă al noștri n-au nevoie să fie păziți de critică. Ii păzește propria lor creație cel mai bine.

— Despre lîrșirea orizonturilor în viziunea criticilor literare...

— Da, chiar ați vrea să mai adăug ceva cu privire la lîrșirea... Să înțeleg că mai largi în înțelegerea tuturor contradicțiilor fenomenului literar și nu în arta escamotării lor. Nu sînt singurul autor care conștientizează că, Gălinescu constituie regulari intelectuale, M-am îngheșit și eu să-l aud pe profesor vorbind despre Cehov, despre Tolstoi, despre Cervantes și, mîrșurîndu-se că nu-mi pare rău deloc. Ultima conferință însă despre Dostoievski m-a dezamăgit profund. A considera misticismul și opiniile politice panslaviste ale genului scriitor rus ca și genului de romanele — pornit pe înșelarea conștientă prin false soluții conformiste, a-l „explica” pe Dostoievski astfel lăsînd complet la o parte, eventualele „dificultăți”, adică „Posedații”, „Omul de la subsol”, și „Paginele din jurnalul unui scriitor” — mi se par în cel mai bun caz o glumă nereușită.

Ov. S. Crohmălniceanu și-a privit, discret, deosebit-brățar. Discret. Semn că nu cerește încheierea convorbirii, dar că, totuși, e silit s-o încheie. Am înțeles. Și mă ridic, mulțumindu-mi sincer, pentru că sînt convins că șirul convorbirilor organizate acum de „Gazeta literară” s-a îmbogățit, cu „interviuri” dat de el, nu numai cantitativ.

Savin Bratu

Așa zisele spirite subtile obișnuiesc adesea să petreacă în conștientul lui Joseph Prudhomme, fără îndoială unul dintre cei mai nedreptățiți eroi din literatura universală, mare scornitor de butade celebre, autentice și parodiate, printre care se află și următoarele:

Pour défendre ses principes, On va les mettre en pratique.

A-și apăra principiile care vază-zică e tot una cu a pune în practică! Banalitate! — ar exclama subțit în căutare de inedit. Se pare însă că adevărurile la Joseph Prudhomme, nu sînt chiar atât de unanim acceptate, din moment ce în „Gazeta literară” no. 16 e scris negru pe alb, sub semnătura lui M. Novikov: — dacă în practica critică se întîmplă ca unii țovarăși (cîteodată și autorii acestor rînduri) să aprecieze conștient unele opere literare, făcînd abstracție de forma în care e exprimată, asta poate însemna că acești țovarăși se îndepărtează în practică de principiile pe care le apără pe plan teoretic, dar nu poate însemna implicit că și principiile sînt false”. (sublinierea noastră).

Curat apărare a principiilor! Și o asemenea subtilă distincție între teorie și practică se face într-un moment cînd se pun mai puternic decît orînd sarcinile luptei împotriva teoretizării sterpe, împotriva făcării rău, într-un articol în care se apără — cumva ironi! — unitatea dintre conținut și formă. Pe aceeași linie se situează și delicata aluzie pe care autorul articolului o face în legătură cu confrății săi de critică literară. Reproducînd un pasaj cu privire la literatura din raportul de activitate al C.C. al P.M.R. prezentat de tov. Georgehru-Dej — tov. M. Novikov adăuga modest, că „după părerea mea fiecare din aceste cerințe trebuie să devină un criteriu de apreciere în critică” apoi solicitînd o adevărată confruntare între critica literară și tezele raportului, conchide victorios: „Nu știu de ce, dar în cercurile noastre literare unii țovarăși, auzind pîreri ca cele exprimate mai sus, (adică tezele din raportul Comitetului Central n.m.) sînt înclinați să tragă concluzia că astfel se promovează neglijarea științifică a realității, schematicismul, prolepticismul și alte „isme” înfrîntătoare”. Această lîrșă cu subînțelese care se situează pe aceeași linie cu tot alt de delicate aluzii din articolele „Conținutul și forma”, „Furtunile vieții și parameștrăse literare” aluzi care fac parte integrantă din sistemul polemic practic vreme îndelungată de tov. M. Novikov, nu sînt de natură să intimidere sau să ne sperie. Lenin spunea că nu este suficient să repeți lozincile pe care le lansează partidul în lupta lui pentru socialism; principial este însă să le aplici, să le pui în practică. Dacă un teoretician rosteste cuvîntări răsăunătoare despre însemnătatea conținutului sau despre diversele criterii de apreciere a operelor literare, dar nu ajută pe literați să le traducă în fapt, dacă nu înțelege în mod concret în ce constă aceste criterii, cum operează ele, un asemenea teoretician nu poate în nici un caz pretinde că și-a apărut principiile pe plan teoretic și nu va câștiga autoritate sau încredere. Este evident că nu-i rămîne decît să se plîngă de a fi vesnic „răstîmăciți”. Cu altă mal mult cu cei teze, apărînd de fiecare dată într-o altă înfățișare. — În ceea sînt de tine de rău este obiective procedente, și tezele modificate pe un ton agresiv, dau autorului lor aerul că rămîne în continuare pe o poziție „ne varietur”. Aceasta este și metoda polemică a ultimului articol. Inșă, — înmanetă răzburare a fondului dogmatic inițial — tov. Novikov, devenind dintr-odată campion al unității indescutibile dintre conținut și formă, suprascînd, cu imperturbabilă seninătate, caude în cealaltă extremă, căci lăta unul din nobile sale principii fundamentale: „După cum nu poate exista o formă frumoașă care să nu exprime un conținut frumos și important din punct de vedere al nevoilor societății, tot astfel nu poate exista într-o operă de artă un conținut „judec” care să nu fie exprimat printr-o formă frumoașă”. Dacă ultimul membru al frazei conține o leză corectă, idela precedentă că nu „poate exista o formă frumoașă care să nu exprime un conținut frumos și important din punct de vedere al nevoilor societății”, este departe de a fi exactă la o analiză mai adîncă a problemelor, chiar dacă sună îmbielor. Căci există opere de artă reacionare care au un conținut posibil de anumită valoare artistică. Criteriul politic și literar al artistice e gîsesc în untele numai în cadrul realismului și mai precis în cadrul realismului socialist, unde într-adevăr o formă frumoașă corespunde în mod necesar unui conținut frumos (cerem scuze cititorului pentru terminologie: ea aparține tov. Novikov), dar literatura nerealistă, reacționară, este virentă de multe ori tocmai prin faptul că un conținut anti-social individualist este sudat cu o formă „frumoașă”. Unitatea absolută dintre conținut și formă în toate curentele artei și în toate împrejurările — unitate pe care tov. Novikov o ridică pe primul plan al demonstrației sale teoretice atît în articolul de față cit și în studiul publicat în Revista Universității C. I. Parhon nr. 2-3 (1955), că „forma sînt imaginea prin care acest conținut se concretizează”, etc. etc. Exprimînd observațiile de mai sus în cadrul unui silogism de gradul întâi, opiniile în genul lui tov. M. Novikov ar putea fi sintetizate în felul următor:

I. Imaginea constituie elementul principal al specificului artei.

II. Imaginea și individualizarea sînt de forma artistică.

III. Elementul fundamental al specificității artei constă în forma artistică.

Adică prin demonstrațiile sale bizare, tov. M. Novikov cade tocmai în eroarea, pe care o are în vedere prozează alora, eroare care îi aparține însă pe de-a întregul și care izvorăște din concepția după care specificitatea creației artistice ar fi determinată doar de forma ei.

Tov. Novikov subliniază în altă parte, că recunoașterea numai a unei specificități a formei deschide pe larg porțile estetismului. Sîntem pe

deplin de acord cu tov. M. Novikov. Tocmai de aceea spunem, că sociologismul vulgar într-un anumit fel se mîlînește cu estetismul. Alară numai dacă tov. Novikov nu va descoperi un alt specific al conținutului în creația artistică, o „specificitate” care ar fi mai „specifică” artei decît imaginea artistică. Ne întrebăm într-adevăr unde se va putea găsi un specific al conținutului în altceva decît în individualizare, în altceva decît în tipizare? Care poate fi acest nou element misterios, mai însemnat decît imaginea artistică, mai deosebit decît ceea ce reprezintă unitatea dintre general și individual în artă, decît unitatea dintre fenomen și esență, dintre conținut și formă (am alăturat aceste categorii nu fiindcă ar fi identice, ci pentru a arăta unde duce de fapt teoria că imaginea artistică ar fi doar o problemă de formă, ce sere ale esteticii ar trebui revoluționare).

Intr-adevăr, ideea că imaginea se încadrează în forma artei reprezintă de fapt o urmare a teoriei, după care imaginea este numai individualizare, iar tipizarea corespunde numai esenței fenomenului social istoric al artei. Într-o astfel de interpretare, în care tipicul se identifică cu esența, fenomenul apare ca o simplă formă care îmbracă esența, conerul imaginii devine un simplu vestmint al generalului. Intr-adevăr, eroarea formulor critice în editorialul revistei „Kommunist” no. 18 constă tocmai în aceea că reducînd tipicul la esența fenomenului social-istoric, prin această subestima rolul individualizării în creația artistică. Editoria! amînîntul ne prevenea împotriva identificării esenței și fenomenului atît în sensul reducerii fenomenului la esență, cît și a dizolvării esenței în fenomen. Dar a reduce tipizarea la esență este tot același lucru cu a reduce imaginea artistică la formă. Intr-adevăr dacă tipizarea ar fi identică cu esența socială, atunci individualizarea ar rămîne în afara tipizării. Ori articolul din „Kommunist” sublinia tocmai faptul, că individualizarea este o parte integrantă a tipizării, că este o parte constitutivă fără de care această tipizare nu poate fi concepută. Tocmai de aceea conținutul și esența, forma și individualizarea nu pot fi considerate ca avînd sere identice. Tocmai de aceea așa cum tipicul sintetizează unitatea dintre esență și fenomen (în literatură), individuali-

cînd se analizează erorile criticii în analiza primei versiuni a romanului „Pasarea furtunei”. (Pag. 15 ibid.). De cînd analiza erorilor, „aprecierea măsurii în care autorul a reușit sau n-a reușit să „individualizeze” cultura sau cultura persoana”, împiedică analiza „modului în care romanul aplică unele probleme esențiale ale vieții”? De cînd oare analiza literaturii „individualizată” din opera literaturii „individualizată” dintre ele împiedică de a vedea „opera în ansamblu, ca unitate organică”? Eroarea critică în cazul cercetării romanului citat, a constat tocmai în faptul că nu a dus pînă la capăt, nu a procedat la o analiză multilaterală a diferințelor eroi, scîpînd din vedere tocmai o serie de caracteristici definitorii ale lui Adam Jora, așa cum rețeau din acțiunile sale, din raporturile cu celelalte personaje. Rămășițele unei viziuni științifice asupra lucrurilor, nu găsîm afirmată teza tov. Novikov cum că imaginea artistică este o problemă de formă. Dimpotrivă rezultă că prof. Abramovici include în conținut și „înălțarea fenomenelor”, adică reprezentarea lor, individualizarea, că A. Egorov face o deosebire între formă și mijlocul de expresie — ceea ce este cu totul altceva; iar Vanslov atrage atenția că prin conținutul ei, imaginea artistică este partea integrantă din conținutul artei. În orice caz este bine ca în discuțiile de estetici „în atît de complexă problemă a conținutului și formei”, esteticienii să nu recură la citate din broșuri de popularizare și să lîmă seama de progresul discuției așa cum e concretizat în punctele ei înaintate. Ori esteticienii sovietici însemnă că Nedostov, Asmus, Borev, Dimitrievna au arătat că — cităm pe Nedostov — „o operă de artă reprezintă întotdeauna obiectul percepției mijlociile, emoționale, senzoriale. Artistul pare că reduce generalizarea în lumea obiectelor și fenomenelor din realitatea obiectivă”. (Studiul de Teoria artă 1953, pag. 26, Ed. rusă). „Aceste idei” — scrie revista „Kommunist” sînt îndreptate împotriva schematicității a fenomenelor din realitate”.

Fiindcă nu se recunoaște că aceste câteva adevăruri banale și simple, verificabile în literatură, în muzică, în arhitectură, în pictură accesibile oricărui cititor profan în ale esteticii, dar înzestrat cu o minte rațională, se găsesc în contradicție cu o lungă serie de articole eronate și ar împiedica de drept abandonarea unor vechi opinii, sîntem nevoiți să asistăm la cele mai extraordinare acribării în care conținutul devine conținut înainte de a fi individualizat, iar forma devine concretă înainte de a exista imaginea; în care „nu este suficient pentru un artist să dea temei în ansamblu o interpretare justă”, ci interpretarea justă trebuie să fie deabia „înfruchată”, în care „problemele elaborării operii pe baza unui conținut” sînt alceva decît „problemele realizării concrete a operii” iar acestea din urmă sînt alceva decît faimoasa „trece a conținutului în formă”; în care opera se concretizează și apoi se elaborează, înli se elaborează și apoi se individualizează etc. etc.; o serie de distincții aparent subtile, aparent reale, aparent teoretice, aparent sistematice, aparent excepționale de însemnate și care — ce e mai rău — sînt generalizate, aplicate, „dialectizate”; în care unitatea dintre conținut și formă este absolută, definitivă, (fiindcă vedeți dvs. opera nu se „mişcă” și stădică — dar și nîmleca mișcă! exclamă Prudhomme).

Insîrșit, insîrșit... toate acestea pentru a ajunge la concluzia dezolantă: „Ara că reflectare a vieții nu poate să nu rămînă în urma vieții”!!! Auziți urmași ai lui Byron și Lermontov, Balzac și Dickens, Gopol și Eminescu, Maikakovski și Whitman, Gorki și Schiller? „Între viața în seșina și reflectarea ei în artă nu există întotdeauna o contradicție”. Rezultă deci, în mod indiscutabil, printre altele, că psihologia personajului este un element al formei literare. Această idee strălucitoare de altfel și raportul lînat de tov. M. Novikov, anul trecut, în cadrul comisiei de critică a Uniunii scriitorilor. Este o adevărată absurditate, să spunem, că ideea și tema din „Mormoșii”, ideea pauperizării țărănimii în societatea capitalistă, reprezintă o problemă de conținut, iar chipul lui Hie Moromele, întreaga sa zăbateră prin care încearcă să întîrzie inevitabil, desperatele sale tergiversări, lupta sa cu percepții, capacitatea de disimulare, ar reprezenta doar o chestiune de formă.

Aici trebuie deschis o paranteză. În articolul său publicat în „Gazeta literară” tov. Novikov lasă să se creadă că opiniile pe care i le-am atribuit, sînt împărțite de majoritatea esteticienilor sovietici. Trebuie spus că aceasta este o profundă eroare.

Horia Bratu

zarea, imaginea artistică, ca element care sintetizează unitatea specifică dintre conținut și formă în artă, nu poate fi socotită numai drept formă.

Tovarășii care conferă imaginii în artă, rolul pe care îl joacă noțiunea în știință se întemeiază pe o distincție care se dovedește astăzi insuficientă în lumina clarificării problemelor esteticii. (Această problemă o vom discuta mai pe larg, într-un articol viitor).

Și adepții teoriei care consideră tipizarea numai ca o esență a fenomenului încearcă să justifice această formulare, afirmînd că nu reiese nici decum că astfel s-ar ajunge la o diminuare a însemnătății concretizării artistice, sau la exilarea criteriului individualizării din sfera preocupărilor criticului. Inșă așa cum sublinia articolul din revista „Kommunist” identificarea tipizării cu esența duce-a în fond — în critica literară — la cercetarea intențiilor autorului și nu la analiza propriu zisă a operii artistice, duce astfel la discreta individualizării, care era considerată ca o cerință secundară. Pe linia greșită de mai sus, ajungem la concluzia că diferite opere care oglîndesc aceeași esență, au același conținut. Intr-adevăr, dacă esența ar alcătui conținutul tipizării, operele literare oglîndînd aceeași esență ar avea în mod necesar același conținut. În acest fel, numai individualizarea — adică după concepția tov. Novikov — forma le-ar deosebi. Pe o astfel de înțelegere a tipizării s-a călăit ani de-a rîndul a cel punct de vedere al criticii, care analiza conținutul operii de artă numai prin prizma temei sau a esenței sociale pe care o încorporează. Ori, ceea ce înțelegem este tocmai de a analiza unitatea dintre esență și fenomen, adică imaginea tipică, de-a cerceta cît de organic e integrată tendința în opera de artă, modul în care reese ea din imaginea artistică și nu cum se exteriorizează în afirmațiile unuia sau altuia dintre eroi. Engels ca a subliniat însemnătatea tendinței în opera artistică, însă a arătat, în mod clar că ea trebuie să reiasă din logica dezvoltării caracterelor și nu să rămînă o simplă abstracție. Confundînd ideea artistică a operii literare cu ideea abstractă, tov. Novikov propune în tezele sale căutarea acestei idei în altceva decît în eroi, în altceva decît în logica dezvoltării caracterelor: „De pildă valoarea principală a romanului lui Sadoveanu, „Alărea Cocon” nu rezidă atît în modul cum e descrisă viața eroului principal (și aceasta este important, dar nu e determinant în apreciere) cît în forța artistică cu care romanul afirmă ideea că suferința și mizeria milenară a țărănimii nu li se poate pune capăt decît pe drumul luptei revoluționare și în alianță cu clasa muncitoare și sub conducerea clasei muncitoare pentru transformarea socialistă a agriculturii”. (Revista Universității C. I. Parhon nr. 2-3, pag. 18). Dar „modul cum e descrisă viața eroului principal” reprezintă tocmai „forța artistică” cu care romanul afirmă ideea că suferința și mizeria milenară a țărănimii nu li se poate pune capăt decît pe drumul luptei revoluționare și în alianță cu clasa muncitoare și sub conducerea clasei muncitoare pentru transformarea socialistă a agriculturii”. Cu aceeași dezinvoltură se procedează și atunci

zarea, imaginea artistică, ca element care sintetizează unitatea specifică dintre conținut și formă în artă, nu poate fi socotită numai drept formă.

Tovarășii care conferă imaginii în artă, rolul pe care îl joacă noțiunea în știință se întemeiază pe o distincție care se dovedește astăzi insuficientă în lumina clarificării problemelor esteticii. (Această problemă o vom discuta mai pe larg, într-un articol viitor).

Și adepții teoriei care consideră tipizarea numai ca o esență a fenomenului încearcă să justifice această formulare, afirmînd că nu reiese nici decum că astfel s-ar ajunge la o diminuare a însemnătății concretizării artistice, sau la exilarea criteriului individualizării din sfera preocupărilor criticului. Inșă așa cum sublinia articolul din revista „Kommunist” identificarea tipizării cu esența duce-a în fond — în critica literară — la cercetarea intențiilor autorului și nu la analiza propriu zisă a operii artistice, duce astfel la discreta individualizării, care era considerată ca o cerință secundară. Pe linia greșită de mai sus, ajungem la concluzia că diferite opere care oglîndesc aceeași esență, au același conținut. Intr-adevăr, dacă esența ar alcătui conținutul tipizării, operele literare oglîndînd aceeași esență ar avea în mod necesar același conținut. În acest fel, numai individualizarea — adică după concepția tov. Novikov — forma le-ar deosebi. Pe o astfel de înțelegere a tipizării s-a călăit ani de-a rîndul a cel punct de vedere al criticii, care analiza conținutul operii de artă numai prin prizma temei sau a esenței sociale pe care o încorporează. Ori, ceea ce înțelegem este tocmai de a analiza unitatea dintre esență și fenomen, adică imaginea tipică, de-a cerceta cît de organic e integrată tendința în opera de artă, modul în care reese ea din imaginea artistică și nu cum se exteriorizează în afirmațiile unuia sau altuia dintre eroi. Engels ca a subliniat însemnătatea tendinței în opera artistică, însă a arătat, în mod clar că ea trebuie să reiasă din logica dezvoltării caracterelor și nu să rămînă o simplă abstracție. Confundînd ideea artistică a operii literare cu ideea abstractă, tov. Novikov propune în tezele sale căutarea acestei idei în altceva decît în eroi, în altceva decît în logica dezvoltării caracterelor: „De pildă valoarea principală a romanului lui Sadoveanu, „Alărea Cocon” nu rezidă atît în modul cum e descrisă viața eroului principal (și aceasta este important, dar nu e determinant în apreciere) cît în forța artistică cu care romanul afirmă ideea că suferința și mizeria milenară a țărănimii nu li se poate pune capăt decît pe drumul luptei revoluționare și în alianță cu clasa muncitoare și sub conducerea clasei muncitoare pentru transformarea socialistă a agriculturii”. (Revista Universității C. I. Parhon nr. 2-3, pag. 18). Dar „modul cum e descrisă viața eroului principal” reprezintă tocmai „forța artistică” cu care romanul afirmă ideea că suferința și mizeria milenară a țărănimii nu li se poate pune capăt decît pe drumul luptei revoluționare și în alianță cu clasa muncitoare și sub conducerea clasei muncitoare pentru transformarea socialistă a agriculturii”. Cu aceeași dezinvoltură se procedează și atunci

zarea, imaginea artistică, ca element care sintetizează unitatea specifică dintre conținut și formă în artă, nu poate fi socotită numai drept formă.

Tovarășii care conferă imaginii în artă, rolul pe care îl joacă noțiunea în știință se întemeiază pe o distincție care se dovedește astăzi insuficientă în lumina clarificării problemelor esteticii. (Această problemă o vom discuta mai pe larg, într-un articol viitor).

Și adepții teoriei care consideră tipizarea numai ca o esență a fenomenului încearcă să justifice această formulare, afirmînd că nu reiese nici decum că astfel s-ar ajunge la o diminuare a însemnătății concretizării artistice, sau la exilarea criteriului individualizării din sfera preocupărilor criticului. Inșă așa cum sublinia articolul din revista „Kommunist” identificarea tipizării cu esența duce-a în fond — în critica literară — la cercetarea intențiilor autorului și nu la analiza propriu zisă a operii artistice, duce astfel la discreta individualizării, care era considerată ca o cerință secundară. Pe linia greșită de mai sus, ajungem la concluzia că diferite opere care oglîndesc aceeași esență, au același conținut. Intr-adevăr, dacă esența ar alcătui conținutul tipizării, operele literare oglîndînd aceeași esență ar avea în mod necesar același conținut. În acest fel, numai individualizarea — adică după concepția tov. Novikov — forma le-ar deosebi. Pe o astfel de înțelegere a tipizării s-a călăit ani de-a rîndul a cel punct de vedere al criticii, care analiza conținutul operii de artă numai prin prizma temei sau a esenței sociale pe care o încorporează. Ori, ceea ce înțelegem este tocmai de a analiza unitatea dintre esență și fenomen, adică imaginea tipică, de-a cerceta cît de organic e integrată tendința în opera de artă, modul în care reese ea din imaginea artistică și nu cum se exteriorizează în afirmațiile unuia sau altuia dintre eroi. Engels ca a subliniat însemnătatea tendinței în opera artistică, însă a arătat, în mod clar că ea trebuie să reiasă din logica dezvoltării caracterelor și nu să rămînă o simplă abstracție. Confundînd ideea artistică a operii literare cu ideea abstractă, tov. Novikov propune în tezele sale căutarea acestei idei în altceva decît în eroi, în altceva decît în logica dezvoltării caracterelor: „De pildă valoarea principală a romanului lui Sadoveanu, „Alărea Cocon” nu rezidă atît în modul cum e descrisă viața eroului principal (și aceasta este important, dar nu e determinant în apreciere) cît în forța artistică cu care romanul afirmă ideea că suferința și mizeria milenară a țărănimii nu li se poate pune capăt decît pe drumul luptei revoluționare și în alianță cu clasa muncitoare și sub conducerea clasei muncitoare pentru transformarea socialistă a agriculturii”. (Revista Universității C. I. Parhon nr. 2-3, pag. 18). Dar „modul cum e descrisă viața eroului principal” reprezintă tocmai „forța artistică” cu care romanul afirmă ideea că suferința și mizeria milenară a țărănimii nu li se poate pune capăt decît pe drumul luptei revoluționare și în alianță cu clasa muncitoare și sub conducerea clasei muncitoare pentru transformarea socialistă a agriculturii”. Cu aceeași dezinvoltură se procedează și atunci

zarea, imaginea artistică, ca element care sintetizează unitatea specifică dintre conținut și formă în artă, nu poate fi socotită numai drept formă.

Tovarășii care conferă imaginii în artă, rolul pe care îl joacă noțiunea în știință se întemeiază pe o distincție care se dovedește astăzi insuficientă în lumina clarificării problemelor esteticii. (Această problemă o vom discuta mai pe larg, într-un articol viitor).

Și adepții teoriei care consideră tipizarea numai ca o esență a fenomenului încearcă să justifice această formulare, afirmînd că nu reiese nici decum că astfel s-ar ajunge la o diminuare a însemnătății concretizării artistice, sau la exilarea criteriului individualizării din sfera preocupărilor criticului. Inșă așa cum sublinia articolul din revista „Kommunist” identificarea tipizării cu es

ÎN ÎNTÎMPINAREA CONGRESULUI SCRITORILOR

PLENARA SECȚIEI DE TRADUCĂTORI

Joi 3 mai a avut loc la Casa Scriitorilor „Mihail Sadoveanu” plinara secției de traducători a Uniunii Scriitorilor din R.P.R. pentru a dezbate problemele muncii de traducere în limba română și în limbile altor popoare.

Deschind sedința, tov. MIHNEA GHIORGHIU a arătat că scopul plinarei este de a analiza nu numai ac-

tivitatea de un an de zile a secției de traducători, ci mai ales de a sintetiza concluziile la care s-a ajuns în problemele cele mai de seamă dezbătute în ultimul timp în ședințele secției, și de a trasa principalele sarcini care stau în fața secției în în-

Plinara a avut loc la Casa Scriitorilor „Mihail Sadoveanu” pentru a dezbate problemele muncii de traducere în limba română și în limbile altor popoare.

Referatul tov. ALEX. BALACI

Arătând într-o scurtă introducere succesele dobândite de literatura noastră în anii de după eliberare, și care vor fi de bună seamă analizate în Congres, referentul a arătat că un loc important în lucrările Congresului trebuie să-l ocupe și analiza problemelor legate de munca traducătorilor. Aceasta pentru că realizarea unor bune traduceri este în același timp un act de cultură, o manifestare a devotamentului față de cauza păcii și a libertății popoarelor, o cale de cunoaștere a vieții și a luptei altor popoare, un izvor nesecat de învățături pentru scriitorii în creștere și pentru mii de cititori lor, un sprâncen de primărie îmbogățirea literaturii proprii, un puternic instrument de educare progresivă a maselor.

„De oriunde ar fi el, în orice epocă va fi trăit, în orice țară și de orice literatură va fi fost creat — a spus referentul — omul constructor, luptător pentru libertate, purtător al ideilor înaintate, ne aparține tuturor, este al nostru, al fiecăruia.

Rolul activității traducătorilor, care favorizează cunoașterea reciprocă și apropierea între popoare, este în acest caz, în zilele noastre, enorm, și va crește și se va intensifica pe zi ce trece, pe măsura înfloririi și dezvoltării continue a națiunilor libere, a înfăptuirii principiilor coexistenței pașnice, a prieteniei între popoare. Traducătorii au avut și vor avea întotdeauna un loc de mare importanță și cinste în educarea internaționalistă a cetățenilor, în lupta pentru pace, pentru libertate și prietenie între popoarele lumii.

O operă tradusă devine parte integrantă a literaturii poporului în limba cărui s-a făcut tălmăcirea, îndeplinind aceeași funcție culturală ca și opera originală.

Referentul a precizat apoi ședințele secției în ultimele vremi și a arătat în concretizarea concluziilor lor în creșterea realizării traducătorilor după 23 August 1944.

„În primul rând preocuparea constantă pentru sporirea numărului, pentru creșterea calității traducătorilor și a calificării traducătorilor. În același timp interesul susținut de a se traduce mult din literatura rusă clasică și din literatura sovietică, pentru a se umple un mare gol în cunoașterea Uniunii Sovietice, a culturii multilaterale a Uniunii Sovietice.

O altă realizare este interesul cu totul deosebit acordat în special în ultimii 2-3 ani, făcându-se din clasicii literaturii universale, tălmăciri care au rămas în urmă în anii trecuți, din cauza primejdiilor tendințele protectuniste care apărau frontul nostru cultural, expresie a unor manifestări stângiste din partea unor activități ai uniunilor de creație, de pe vremea aceea.

Ridicarea sistematică a nivelului traducerilor este o rezultată foarte clară și a caracterului nou al muncii editorilor, care, începând cu anul 1950-1951 și-au planificat în mod organizat, sistematic, activitatea de traduceri, creșterea secțiilor și redacțiilor speciale și muncind în domeniul traducerilor, mai ales pe baza unor foarte dezbătute și vaste planuri de perspectivă.

„Noi credem în același timp că în cadrul secției noastre s-a ajuns la clarificarea, la sintetizarea și la definirea unor principii ale artei și științei traducerilor.

S-a arătat apoi că în fond traducerea înseamnă o apropiere între ceea ce este străin și ceea ce este al nostru, între cunoscut și necunoscut. Traducătorul are responsabilitate deplină față de conținutul de idei, el trebuie să fie bine pregătit sub raport ideologic și politic, el trebuie să cunoască în mod desăvârșit realitatea, specificul, istoria, viața cotidiană, cultura respectivelor popoare, din a cărui literatură traduce, el trebuie să urmeze, să exprime în modul cel mai clar conținutul de idei al operelor și valoarea lor estetică, fiind liber să utilizeze alte mijloace artistice decât autorul original, mijloace proprii limbii în care traduce.

Traducătorul, ca și autorul, îi este absolut necesară cunoașterea deplină a realității, capacitatea de a vedea viața, de a o înțelege de a vedea printr-o oglindă a timpului. Legătura traducătorului cu viața este garanția eliberării de orice dogmatism, de orice sclerozare.

În același timp însă, pe deasupra cunoașterii pe care traducătorul trebuie să o aibă în calitate de scriitor, traducătorul trebuie să aibă și o cunoaștere adâncă și să interpreteze just opera scriitorului, să aibă puțința de a cunoaște și de a aprecia în profunzime obiectivele, sensul general al operelor originale pe care o traduce.

S-a stabilit cu claritate și, în cadrul secției noastre, că traducătorul este un scriitor și că traducerea este un act de creație originală.

Dacă nu este un scriitor, dacă nu posedă arta scrierii, dacă nu este un miniator al stilului oricât de bine ar cunoaște respectivul traducător limba din care și în care traduce, el va recurge la expresii exacte, dar banale și va izbuti să redea o traducere lipsită de măiestrie.

Arta traducerii, fidelitatea față de opera tradusă, nu înseamnă reproducerea identică, fotografică a operelor de tradus, ci o înțelegere în profunzime a operelor respective, pentru a putea pătrunde în sufletul de a pricepe opera atât sub raportul emoțional, cât și al posibilității de cunoaștere. Traducerea trebuie să emoționeze ca și originalul.

Originalul a reproduce, pentru a transpune artistic, s-a ajuns la concluzia că traducătorul poate și trebuie să fie un creator de valori lingvistice, că poate și trebuie să fie, atunci când este cazul, un inovator.

posibil ca scriitor de înțelegerea originalului pe care l-a tradus. Traducătorul are astfel o mare misiune și munca lui este foarte grea.”

După ce a analizat în lumina acestor sarcini, calitățile necesare unui bun traducător, referentul a formulat o serie de propuneri, care să fie înaintate biroului Uniunii Scriitorilor în vederea dezbaterii lor în rapoartele și lucrările Congresului.

Primul, a spus referentul, de la convingerea că, desi în ultimii ani s-a tradus în mod susținut, organizat și planificat, — totuși opera de traducere are în țara noastră posibilități noi și nesfârșite de dezvoltare.

Este nevoie de o largire considerabilă a tuturor planurilor de tipărire de noi traduceri, atât din limbile și culturile străine în limba noastră, cât și din limba noastră în limbile străine.

„Această operă de cunoaștere, de contact reciproc, de apreciere, deci, a culturilor respective, este și trebuie să devină mult mai mult un punct central al relațiilor între popoare, pe linia artistică și mai ales a vitezei situațiilor internaționale.

Congresul nostru va trebui să traseze sarcini de îndeplinire pe această linie, pentru ca traducătorii, ca act de cunoaștere reciprocă și ca dovadă de cea mai înaltă prietenie între popoare, să se ridice la un nivel mereu mai înalt.

„Credem în același timp că a venit vremea ca activitatea de traducere să fie concentrată în cadrul unei puternice edituri, condusă de oameni competenți, buni cunoscători ai culturilor străine și care să pornească de la nivelul satisfacerii cerințelor actuale, spre un nivel superior, adunând în jurul ei toate forțele celor mai buni și mai activi scriitori-traducători.

Una din cele mai importante lacune în cunoașterea reciprocă este încă lipsa instrumentelor de lucru, în primul rând a cărților.

„Ministerul Culturii, Academia — cele mai înalte foruri culturale din țara noastră — trebuie să ia toate măsurile pentru a pune la dispoziția celor mai importante bibliotecii din țară și în primul rând a editurilor sau a viitoarelor edituri, care se va ocupa de traduceri, tot ceea ce anume mai important din punct de vedere literar artistic în literatura universală, să se aducă mereu și mereu reviste și cărțile ce apar în diferite țări, pentru a putea fi alese acestea ce urmează a fi traduse în românește.

Va trebui să se creeze pe lângă secția noastră — sau pe lângă editura de traduceri — o posibilitate mult mai largă pentru traducători de a se documenta. Trebuie să existe o înzestrată bibliotecă de dicționare, de enciclopedii, de lexicoane, de lucrări teoretice, referitoare la traduceri, un fișier al terminologiei noi, mai ales din sectoarele noi de activitate, un fișier al prescurtărilor, idiomurilor, proverbelor, în sfârșit o bibliotecă care să cuprindă toate operele traduse din limba noastră în limbi străine, sau din limbile străine în limba noastră — bibliotecă pe lângă care să funcționeze și un serviciu al presei literare din străinătate.

Tot pe linia documentării — în dovedea pentru ținerile cadre — credem că sunt absolut necesare călătoriile de documentare în țările din a căror literatură se traduce.

Pe această linie, a promovării ți-nerelor cadre, a asigurării schimbului de miine în arta traducerii, ar trebui ca traducătorii consacrați să se ocupe mai mult de ținerile cadre, să participe activ la creșterea lor, transmitându-le prețioasa lor experiență.

De aceea, noi ne propunem ca plină la Congres toate cercurile noastre lingvistice și în ședințele în care sîrși traseze planuri de muncă pe întregul an, și în al căror centru să stea preocuparea seminarială de a transmite o experiență înaintată în arta traducerii, prin analiza unor traduceri valoroase și a altora deficiente.

Biroul secției va trebui să se îngrijască de asigurarea condițiilor și de participarea activă a membrilor secției noastre la activitatea generală a Uniunii Scriitorilor, criticînd anumite rezerve pe care unui scriitor le mai au față de traducători.

„Ceram ca, în sfârșit, presa literară să se ocupe de traduceri și nu numai ocazional, ci temeinic și profund. Să se facă apel la specialiști care să scrie despre valoarea, despre conținutul altor capodopere ale literaturii universale, care apar săptămînal în țara noastră.

Este o totuși inadmisibilă lipsa actuală de preocupare din partea presei față de vastul fenomen al traducerilor.

„Si pentru că considerăm că munca noastră s-ar desăvîși mai bine, credem că putem să dorim și să propunem înființarea unei reviste de traduceri. Acei s-ar publica articole de teorie a traducerilor, studii și articole de teoretizare sau de expunere a unor bogate experiențe, recenzii și analize dezbateri în cadrul plinarelor secțiilor noastre, sublinieri ale urmărișorilor valori ale culturii universale și, bine înțelese, chiar traduceri propriu zise.

Cite valoroase traduceri de versuri sau de proză nu așteptăm cu inimile în sertarele puștelor reviste „Literatură” și „Cultura”!

Referentul a propus apoi înființarea unor comisii de traducători care să sprijine activitatea diferitelor secții în Ministerul Culturii (direcția cinematografului, dramaturgii), precum și a unor colegii de redacție pentru editarea clasicii române în limba străină și a clasicii străine în limba română.

„Să plecăm în munca noastră, în activitatea noastră viitoare, mai ales de la această înaltă treaptă a scriitorului-traducător, a spus referentul. Să nu uităm că mașina de tradus electronică — cu toate avantajele ei — nu este decât un mijloc modern, nu va înlocui niciodată pe scriitorul artist, pe scriitorul deosebit de înzestrat, care este chemat să îmbrace în vestimentul strălucitor al limbii țării lui, nemuritoarele capodopere universale, care aparțin înțregii umanității și culturii universale”.

Să nu uităm că mașina de tradus electronică — cu toate avantajele ei — nu este decât un mijloc modern, nu va înlocui niciodată pe scriitorul artist, pe scriitorul deosebit de înzestrat, care este chemat să îmbrace în vestimentul strălucitor al limbii țării lui, nemuritoarele capodopere universale, care aparțin înțregii umanității și culturii universale”.

DISCUȚII

Deschizind discuțiile, tov. IOSIF CASSIAN a subliniat sarcina traducătorului de a pătrunde sensul adinc al operelor pe care o traduce, de a reda stilul autorului respectiv, de a nu substitui propriul stil, propria manieră de a scrie stilului și modalității scriitorului tradus. Aceasta nu înseamnă desigur că un traducător nu trebuie să aibă personalitatea sa.

Totodată, neexcluzînd posibilitatea pentru traducător de a realiza bune transpuneri dintr-o limbă în alta, deopotrivă în proză, ca și în teatru, lucrări de critică ori versuri, vorbitorul a arătat că specializarea, pe baza înclinării, a preferențelor proprii, merită să stea de asemenea în atenția traducătorilor.

Fără îndoială, a spus vorbitorul, o bună traducere, fidelă, dovedind stăpînire ambele limbi, și a celeia din care se traduce, și a celeia în care se traduce, presupune și talent — traducătorul trebuie să fie talentat.

„Fiecare dintre noi știe să facă deosebirea între o tălmăcire și o traducere. Fiecare dintre noi știe că, într-un mod-a-bonum, redarea exagerat fidelă, duce, cum a spus Goethe, la fidelitate până la infidelitate, în sensul că originalul a fost în felul acesta trădat în ceea ce privește nivelul lui artistic”.

Vorbitorul a trecut apoi la analiza unor aspecte și etape ale muncii concrete de traducere: stilizare și stilizatori, confruntare, etc., făcînd unele propuneri și sprijinînd altele, cuprinse în referat: cercurile de studii de pe lângă cercurile de lingvistică, alcătuirii unor dicționare de sinonime, a unor dicționare de proverbe, zicători, etc.

În continuare a vorbit tov. AL. DULIU ZAMFIRESCU, care s-a ocupat mai întâi de aspectele și etapele muncii de traducere de care se ocupă tov. I. Cassian. Vorbitorul a arătat că nu sotate necesare confruntarea și stilizarea decît în cazul traducerilor din limbile pentru care nu există traducători direcți. În continuare vorbitorul s-a ocupat de alte aspecte practice ale muncii de traducere. Vorbitorul s-a interesat apoi în încheiere de unele situații concrete ce vor interveni în viitor prin dezvoltarea muncii de traduceri în sensul propunerilor din referat.

Tov. I. IGROȘANU s-a ocupat de traducerea operelor din limba română în alte limbi, arătînd importanta lor, necesitatea și de a le traduce la un nivel artistic corespunzător. Vorbitorul, referentul a subliniat în încheiere că sarcinile imediate, care revin filialei, în pragul Congresului scriitorilor sînt între altele: discutarea materialelor Congresului al XX-lea al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, folosirea și aplicarea în munca de creație și în critica literară a învățămintelor articolelor teoretice publicate în „Kommunist” cu privire la problema tipicului în literatură, participarea activă a scriitorilor de limbă maghiară, alături de scriitorii români, la discuțiile care se poartă în presă etc.

La discuții a luat cuvîntul scriitorul Kovačs György, laureat al Premiului de Stat, care a arătat că filiala din Tg. Mureș a Uniunii Scriitorilor din R.P.R. a cunoscut două perioade. În prima etapă, a spus vorbitorul, munca filialei, foarte redusă, a fost aplicată mai ales la probleme cu caracter local. După înființarea Regimului Autonom Maghiar au fost atrase la o viață activă de creație un număr mare de scriitori, s-a înființat revista „Igaz Szó”, în jurul căreia s-au strîns scriitorii din regiune. Legătura continuă cu organizația regională de partid, a spus scriitorul, a înlesnit multe succese ale activității filialei. În clipa de față activitatea revistei „Igaz Szó” primază în viața filialei și multe realizări ale revistei se datorează în fond muncii filialei.

Luînd cuvîntul, poetul Hajdu Zoltan a arătat că redactorii revistei „Igaz Szó” au neglijat de multe ori munca filialei. De asemenea, nici conducerea Uniunii Scriitorilor nu s-a ocupat îndeajuns și n-a sprijinit filiala din Tg. Mureș în problemele ei administrative.

În continuare, tov. Hajdu Zoltan a subliniat necesitatea discutării problemelor organizatorice ale scriitorilor de limbă maghiară, de a se ține anual cîte o plenară a scriitorilor maghiari și ședințe pe generi — secții de creație — alternativ la Cluj și la Tg. Mureș.

Criticul Hajdu Gyozó a insistat asupra necesității ca atât dezbaterile în plinara și discuțiile purtate în presă să se ridice la nivelul unor probleme care să intereseze și să antreneze deopotrivă pe scriitorii din toată țara. Apoi el a arătat că, printre altele, ar trebui să se discute și să se scrie asupra cărților care au fost traduse de scriitorii din regiune. După ce a analizat unele probleme organizatorice și legătura cu biroul Uniunii Scriitorilor.

Referentul a subliniat în încheiere că sarcinile imediate, care revin filialei, în pragul Congresului scriitorilor sînt între altele: discutarea materialelor Congresului al XX-lea al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, folosirea și aplicarea în munca de creație și în critica literară a învățămintelor articolelor teoretice publicate în „Kommunist” cu privire la problema tipicului în literatură, participarea activă a scriitorilor de limbă maghiară, alături de scriitorii români, la discuțiile care se poartă în presă etc.

La discuții a luat cuvîntul scriitorul Kovačs György, laureat al Premiului de Stat, care a arătat că filiala din Tg. Mureș a Uniunii Scriitorilor din R.P.R. a cunoscut două perioade. În prima etapă, a spus vorbitorul, munca filialei, foarte redusă, a fost aplicată mai ales la probleme cu caracter local. După înființarea Regimului Autonom Maghiar au fost atrase la o viață activă de creație un număr mare de scriitori, s-a înființat revista „Igaz Szó”, în jurul căreia s-au strîns scriitorii din regiune. Legătura continuă cu organizația regională de partid, a spus scriitorul, a înlesnit multe succese ale activității filialei. În clipa de față activitatea revistei „Igaz Szó” primază în viața filialei și multe realizări ale revistei se datorează în fond muncii filialei.

Luînd cuvîntul, poetul Hajdu Zoltan a arătat că redactorii revistei „Igaz Szó” au neglijat de multe ori munca filialei. De asemenea, nici conducerea Uniunii Scriitorilor nu s-a ocupat îndeajuns și n-a sprijinit filiala din Tg. Mureș în problemele ei administrative.

În continuare, tov. Hajdu Zoltan a subliniat necesitatea discutării problemelor organizatorice ale scriitorilor de limbă maghiară, de a se ține anual cîte o plenară a scriitorilor maghiari și ședințe pe generi — secții de creație — alternativ la Cluj și la Tg. Mureș.

Referentul a subliniat în încheiere că sarcinile imediate, care revin filialei, în pragul Congresului scriitorilor sînt între altele: discutarea materialelor Congresului al XX-lea al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, folosirea și aplicarea în munca de creație și în critica literară a învățămintelor articolelor teoretice publicate în „Kommunist” cu privire la problema tipicului în literatură, participarea activă a scriitorilor de limbă maghiară, alături de scriitorii români, la discuțiile care se poartă în presă etc.

La discuții a luat cuvîntul scriitorul Kovačs György, laureat al Premiului de Stat, care a arătat că filiala din Tg. Mureș a Uniunii Scriitorilor din R.P.R. a cunoscut două perioade. În prima etapă, a spus vorbitorul, munca filialei, foarte redusă, a fost aplicată mai ales la probleme cu caracter local. După înființarea Regimului Autonom Maghiar au fost atrase la o viață activă de creație un număr mare de scriitori, s-a înființat revista „Igaz Szó”, în jurul căreia s-au strîns scriitorii din regiune. Legătura continuă cu organizația regională de partid, a spus scriitorul, a înlesnit multe succese ale activității filialei. În clipa de față activitatea revistei „Igaz Szó” primază în viața filialei și multe realizări ale revistei se datorează în fond muncii filialei.

Luînd cuvîntul, poetul Hajdu Zoltan a arătat că redactorii revistei „Igaz Szó” au neglijat de multe ori munca filialei. De asemenea, nici conducerea Uniunii Scriitorilor nu s-a ocupat îndeajuns și n-a sprijinit filiala din Tg. Mureș în problemele ei administrative.

În continuare, tov. Hajdu Zoltan a subliniat necesitatea discutării problemelor organizatorice ale scriitorilor de limbă maghiară, de a se ține anual cîte o plenară a scriitorilor maghiari și ședințe pe generi — secții de creație — alternativ la Cluj și la Tg. Mureș.

Criticul Hajdu Gyozó a insistat asupra necesității ca atât dezbaterile în plinara și discuțiile purtate în presă să se ridice la nivelul unor probleme care să intereseze și să antreneze deopotrivă pe scriitorii din toată țara. Apoi el a arătat că, printre altele, ar trebui să se discute și să se scrie asupra cărților care au fost traduse de scriitorii din regiune. După ce a analizat unele probleme organizatorice și legătura cu biroul Uniunii Scriitorilor.

Referentul a subliniat în încheiere că sarcinile imediate, care revin filialei, în pragul Congresului scriitorilor sînt între altele: discutarea materialelor Congresului al XX-lea al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, folosirea și aplicarea în munca de creație și în critica literară a învățămintelor articolelor teoretice publicate în „Kommunist” cu privire la problema tipicului în literatură, participarea activă a scriitorilor de limbă maghiară, alături de scriitorii români, la discuțiile care se poartă în presă etc.

La discuții a luat cuvîntul scriitorul Kovačs György, laureat al Premiului de Stat, care a arătat că filiala din Tg. Mureș a Uniunii Scriitorilor din R.P.R. a cunoscut două perioade. În prima etapă, a spus vorbitorul, munca filialei, foarte redusă, a fost aplicată mai ales la probleme cu caracter local. După înființarea Regimului Autonom Maghiar au fost atrase la o viață activă de creație un număr mare de scriitori, s-a înființat revista „Igaz Szó”, în jurul căreia s-au strîns scriitorii din regiune. Legătura continuă cu organizația regională de partid, a spus scriitorul, a înlesnit multe succese ale activității filialei. În clipa de față activitatea revistei „Igaz Szó” primază în viața filialei și multe realizări ale revistei se datorează în fond muncii filialei.

Luînd cuvîntul, poetul Hajdu Zoltan a arătat că redactorii revistei „Igaz Szó” au neglijat de multe ori munca filialei. De asemenea, nici conducerea Uniunii Scriitorilor nu s-a ocupat îndeajuns și n-a sprijinit filiala din Tg. Mureș în problemele ei administrative.

În continuare, tov. Hajdu Zoltan a subliniat necesitatea discutării problemelor organizatorice ale scriitorilor de limbă maghiară, de a se ține anual cîte o plenară a scriitorilor maghiari și ședințe pe generi — secții de creație — alternativ la Cluj și la Tg. Mureș.

Criticul Hajdu Gyozó a insistat asupra necesității ca atât dezbaterile în plinara și discuțiile purtate în presă să se ridice la nivelul unor probleme care să intereseze și să antreneze deopotrivă pe scriitorii din toată țara. Apoi el a arătat că, printre altele, ar trebui să se discute și să se scrie asupra cărților care au fost traduse de scriitorii din regiune. După ce a analizat unele probleme organizatorice și legătura cu biroul Uniunii Scriitorilor.

Referentul a subliniat în încheiere că sarcinile imediate, care revin filialei, în pragul Congresului scriitorilor sînt între altele: discutarea materialelor Congresului al XX-lea al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, folosirea și aplicarea în munca de creație și în critica literară a învățămintelor articolelor teoretice publicate în „Kommunist” cu privire la problema tipicului în literatură, participarea activă a scriitorilor de limbă maghiară, alături de scriitorii români, la discuțiile care se poartă în presă etc.

La discuții a luat cuvîntul scriitorul Kovačs György, laureat al Premiului de Stat, care a arătat că filiala din Tg. Mureș a Uniunii Scriitorilor din R.P.R. a cunoscut două perioade. În prima etapă, a spus vorbitorul, munca filialei, foarte redusă, a fost aplicată mai ales la probleme cu caracter local. După înființarea Regimului Autonom Maghiar au fost atrase la o viață activă de creație un număr mare de scriitori, s-a înființat revista „Igaz Szó”, în jurul căreia s-au strîns scriitorii din regiune. Legătura continuă cu organizația regională de partid, a spus scriitorul, a înlesnit multe succese ale activității filialei. În clipa de față activitatea revistei „Igaz Szó” primază în viața filialei și multe realizări ale revistei se datorează în fond muncii filialei.

Luînd cuvîntul, poetul Hajdu Zoltan a arătat că redactorii revistei „Igaz Szó” au neglijat de multe ori munca filialei. De asemenea, nici conducerea Uniunii Scriitorilor nu s-a ocupat îndeajuns și n-a sprijinit filiala din Tg. Mureș în problemele ei administrative.

În continuare, tov. Hajdu Zoltan a subliniat necesitatea discutării problemelor organizatorice ale scriitorilor de limbă maghiară, de a se ține anual cîte o plenară a scriitorilor maghiari și ședințe pe generi — secții de creație — alternativ la Cluj și la Tg. Mureș.

FRUMUSEȚEA
— „Doresc frumusețe!” și curcubeie
și strigai în lume... și poezie
și ca în vrajă, să mă răstoșe, și dulci amurguri,
descinse nainte-mi, lumea cea mare și mii de culori,
cu toată zestre-ia de frumusețe... și basme — o mie!...

Erau albastre ceruri cu stele, — „Destul! — am rostii —
Splendori ale lumii, mă-nchin frumuseții,
comori feteinde...
Dar știu încă una,
superbe creste și Niagare, care vă-nțrece
mai știu încă una,
și munși și codri, și vă cuprinde...
și dune, E ca o boltă
fiorduri, fără de seamăn
și țărmii de-argint și mărgăritare... sub care calcă,
semeț,
viitorul.

Erau palate, peșteri și fauni, omului liber
Acolo, în gestul
Stăpînitorilor!
Eugen Frunză

VERSURI
PENTRU VERIȘOARA
Poate acum se scutură plopii deasupra apei
Soarele s-a domolit, amurgul aproape-ii.
Și verișoara mea se privește în unde
Cu gîndurile cine știe unde...

Undeva, în zare, un flăcău de treabă, cîntă,
Verișoara mea ascultă și se frîmîntă.
Dragoștea ei cîntă pe deal cu voce plină?
...Și e tot mai puțin lumină, tot mai puțină.

Cîntă flăcău pe deal, alții răspund din vale,
Răsună de zvon colinele mele natale.
Verișoara visează — mai știu eu la cine —
Și m-a uitat pe mine, și nu se mai gîndește la mine.

Pe hirtia pe care scriu, din cer, alene
O ceată transdrăfire curge din cer, alene.
La sute de kilometri, obrăzii dragi se întînesc
Iar luceafărul a ieșit singur pe boltă
și lunecă, lunecă...

Acum doace veri, sau poate trei sau poate una,
Pentru mine e era soarelui și luna!
Seara se lasă cum pe zărea întregă
A uitat sărutările mele, verișoara mea dragă...

Imi șoptește, tainic, la ureche vîntul hăului
Că n-a fost băiat ne-drăgoșit de vara lui,
Și-un nuc bătrîn murmură lîngă geam, afară:
„Dragoște de verișoară,
ploaie de primăvară”.

Ilie Constantin

POEZIA
I
Iți caut slovă pentru noi veștminte
Și cu hirtlele muncii, gîndul meu,
Ca din nisip de mări te scoate greu,
Că pentru tine greu găsesc cuvinte.

Tu poezie, imi aprinzi mereu
Dorinți ce-mi ceartă cîntecul cuminde,
Dar știu că strălucirea te mi simte
Cînd miez iți dau din tot ce mi nînt eu.

Cu aprig dor în inimi să pătrund
Chiar în cenușă răscolind în fund
Iți caut scîlpicarea de aer aur
Iți caut scîlpicarea de aer aur

Și dacă-ți beh din tine-ai putea scoate
Șă-l fie hruș-mii de mi mi carate,
Cu versul meu prin veacuri voi străbate.

II
Că iață, de te vîd ca-n auroră,
Pe fruntea mea arăpă țî-ai afins
Și-mi iți dau nemărginit cuprins
Șă-mi iți pe navă steagul roș la proră

Din tainișile muncii te-am desprins
În vremi de ghilotini dar și de horă
Și-mi ești prezentă-acum în orice oră
Eu noi lumini pe arpe țî-am nins.

Azi munca-ți cîntă-n imnuri de furnale
Ce urcă-n milioane chilovați —
Mindrie pentru planuri cîncinate.

Iar muncitorii cu țărani trață,
La-nțreceri în uzine și-n tarlate
De tine poezie sînt cîntă.

III
De-am găsit făgașul vieții tale,
Merinde să-ți aduc din gînd și vis,
De-atunci cu tine cîntecul mi-ș
Mesaj și-nedem pe a libertății cale.

Și-atunci, eu, versul cel dintîi țî-am scris
Cum floarea-n mugur șă-urzi petale,
Cum viața-și cere imnurile sale,
Cum seceri și cîncane mi-l au zis...

Acum tu-mi ești chiar omul muncitor
Ce vrea prin mine în urcus de vreme
Șă-ți prîndă-n salbă mîrșite poeme —

LA FILIALELE UNIUNII SCRITORILOR

Constătuirea scriitorilor maghiari din R.P.R.

La 14 aprilie au avut loc la sediul filialei din Tg. Mureș a Uniunii Scriitorilor din R.P.R. discuții asupra problemelor care îl preocupă pe scriitorii din regiunea Autonomă Maghiară în pragul Primului Congres al Scriitorilor din țara noastră.

Am participat numeroși prozatori, poeți și critici, arătînd succesele realizate de literatura maghiară din țara noastră în ultimii ani, precum și îpșurările care s-au vădit în activitatea scriitorilor, dezbătînd căile pentru rezolvarea sarcinilor ce le stau în față. Referatul a fost înaintat de Nagy Pal, secretarul filialei, care a analizat în primul rând problema filialei din Tg. Mureș a Uniunii Scriitorilor din R.P.R. Raportorul a vorbit întâi despre succesele scriitorilor din Tg. Mureș și despre contribuția filialei în realizarea lor, despre rodnică activitate a revistei „Igaz Szó”, publicată în limba maghiară a Uniunii Scriitorilor din R.P.R. și despre strînsa colaborare a scriitorilor din Tg. Mureș cu filiala locală a Editurii de Stat pentru literatură și artă, înființată cu un an în urmă. Cercetînd lipsurile în activitatea filialei, tov. Nagy Pal a arătat că nu s-a acordat atenția cuvenită sprijinirii țănerilor scriitori, ceea ce a dus la o activitate extrem de redusă a conaștrilor literari, care e aproape inexistent în ultima vreme.

<

De vorbă cu Oscar Walter Cisek

(Urmare din pag. 1-a)

Mai cunoscuți cântăreți ai mișcării socialiste germane dintr-o vază jumătate a secolului trecut. Volumul său de versuri „Offenes Visier“ („Cu viziera deschisă“) a reapărut, în anul trecut, sub îngrijirea secției germane a Editurii de Stat pentru literatură și artă. Există, prin urmare, în scrisul nostru o tradiție revoluționară progresistă și socialistă.

Cit despre lupta pentru progres și pace, în scrisul nostru german, nici ea n-a început abia în ultimii doisprezece ani. În anii de după primul război mondial, un grup de poeți și prozatori germani din Bucovina s-a relevat într-un mod cu totul deosebit, prin publicarea unei reviste în care am citit, pentru întâia oară, versuri nespuse de sugestive și pline de o largă respirație umană, semnate de Alfred Margul Sperber. De același Sperber care e azi laureat al Premiului de Stat — și încă pentru traducerea unui volum întreg de poezii populare românești. Ce progrese realizate de atunci și până astăzi! Căci, în bine minte, la prima noastră întâlnire pe străzile Bucureștilor, în primăvara anului 1920, când eu mă și număram printre admiratorii entuziaști ai marelui poet Tudor Arghezi, Sperber nu cunoștea decât prea puțin limba lui Eminescu, nu știa să-mi citeze decât două versuri din poezia românească, dar versuri pe care le îndrăgise mult. Nu erau, firește, dintre cele mai necunoscute, dar le sorbea parcă toată poezia, tot miezul genuin, cînd recita iar și iar, cu glasul copleșit de emoție:

„Codrule, codrule,
Ce mai faci, dragule?”

După acest intermezzo liric, să revenim însă iar la chestiuni mai substanțiale, în legătură cu dezvoltarea literaturii noastre germane.

Ați putea să ne spuneți câte ceva despre evoluția ei de la 23 August 1944 și până astăzi?

A vorbi despre această evoluție, înseamnă a reveni în evidență câteva realizări remarcabile, dar înseamnă totodată a repeta, în multe privințe, lucruri discutate de ani de zile, în „Gazeta literară“. — Lucruri, am nimeri, care au fost impresionant și valabil spuse și în cele două referate principale, înlocuite de Anna Seghers și Johannes R. Becher la Congresul scriitorilor din Republica Democrată Germană, congres care a avut loc de curind. Veți întreba poate: — de ce repetați, când nu e vorba de scriitorii români, ci de poezii și povestiri germane din țara noastră sau din Republica Democrată Germană? Iată, fiindcă multe calități cuprinse în elementele vii ale scrisului românesc diferă destul de mult de acela al scrisului german, în vreme ce boteșugurile, cusururile și metehnele sînt fără doar și poate, cam aceleași. Defectele caracteristice care apar de nenumărate ori în versurile, în proza și în literatura dramatică românească, scrise în ultimul deceniu, sînt deseori aceleași în proza și în literatura dramatică germană — fie ele din Republica Populară Română sau din Republica Democrată Germană. Precum am încercat să subliniez, numai calitățile diferă și adaugă ceva nou — fie chiar numai un amănunt sîngher — la totalitatea creației literare din acest deceniu.

— Și în sediintele secției germane a Uniunii Scriitorilor din R.P.R. se discută, așadar, despre idilism și schematicism?

— Mai mult decît v-a puteți închipui dumneavoastră. În ce mă privește, cred pur și simplu: unde nu e taent, unde forța de creație nu există sau unde urmele de altă dată ale unui talent adevărat sînt date la o parte de meșteșugul literar pus în slujba unei propagande greșit înțelese, acolo întîlnim, mai întotdeauna idilismul și schematicismul. Teoretizarea, în legătură cu idilismul și cu formele schematice, poate avea un rost, cînd e vorba de talente tinere care trebuesc ferite de unele greșeli inerente primilor pași în domeniul literaturii. Talentele adevărate, creează — și atunci cînd scriu versuri sau proză — cu un evident și foarte subliniat caracter politic. În operele unor asemenea scriitori autentici, fenomenul creatural nu se va lăsa stîrnit de o lozincă, de precizarea unei formule politice.

De la 23 August 1944 și pînă astăzi, s-au putut înregistra și în literatura germană din R.P.R. progrese dintre cele mai îmbucurătoare. Dar neputerica lui fost grele, chiar foarte grele. Tot felul de erori principiale s-au strecurat pe-atunci în paginile ziarelor și revistelor.

Scriitorii, și aceia care își închipuiau că sînt scriitorii și că au ceva de spus, nu porneau de la convingerea că, dacă scriu versuri sau proză despre Uniunea Sovietică, despre socialism, despre lupta pentru pace sau despre Partidul Muncitoresc Român, aceste versuri ar fi trebuit să fie, înainte de toate, demne de subiectele alese. Autorii, altminteri bine intenționați, ar fi trebuit să-și dea seama că numai măiestria lor deosebită putea, prin elementele de viață inerente oricărui fenomen de artă, să convingă pe cititorul conștient de valoare supreme ale epocii, ale vieții noastre noi. În literatura noastră germană lucrurile s-au petrecut invers. Pseudo-poezii și pseudo-povestirile noastre au crezut că pot fi de folos, scriind versuri proaste sau proză lipsită de ori ce sevă, despre chestiunile zilei. Fără îndoială că efectele obținute la cititori ar fi fost extraordinare, dacă autorii ar fi realizat arta adevărată, plină pînă la refuz de substanță vesnic vie a vieții. Să fim bine înțeleși: versuri proaste nu pot fi considerate bune, fiindcă se ocupă de socialism, de pace, de partid și așa mai departe. Versurile ar trebui să fie însă excepțional de bune, excepțional de valoroase și convingătoare, dacă sînt închinare unor subiecte din tematica supremă a epocii noastre.

Cine scrie versuri slabe despre pace, versuri care nu reușesc să închege, în toată structura lor, o convingere pozitivă, un întreg de viață care se poate transmite cititorului — să-și dea, în sfîrșit, seama că intențiile bune și oricît de sincere nu pot înlocui niciodată talentul.

Firește că o asemenea proză germană, construită fără talent, dar după rețete simple și comode, în care domina alit idilismul, cit și schematicismul, nu reușea să însemne mai nimic, și nenumărate versuri lefite, publicate de ziare și reviste, nu puteau deveni, în nici un chip, poezie.

Cit privește negativismul sau unele manifestări de justificare a naționalismului german, acestea numai rareori au încercat să-și mai ridice capul în literatura noastră. Asemenea tendințe au fost demascate și zdrobite.

Nu trebuie să uitați: sintem, relativ, pușin la număr, și încă mai puțin sînt aceia care cunosc multumimii limba germană și înselele ei bogății, mai întințate decît în simțul populației române, literatura noastră germană a cam rămas în urmă cu tratarea altor subiecte, care ar fi

putut să înriurească pe cititori și altitudinea lor activă față de fenomenele rodnice ale prezentului.

În privința aceasta, populația română a fost mult mai avîntată. În nenumărate cazuri, literatura noastră românească a îndeplinit un rol de seamă în orientarea politică și socială a cititorului, oferindu-i altele exemplificări valabile care nu făceau parte din domeniul noțiunilor și a teoriilor, ci din adevărate potențări de viață strîns în cuvînt — în poezie, în proză sau teatru. Așa vrea să spun: ați avut, oarecum la timp, și — dacă termenul acesta nu coboară sensul învedereat de mine — ceea ce noi, scriitorii și cititorii de limbă germană din R.P.R., n-am avut. În cîteva faze și momente importante în drumul spre viața noastră și spre socialism, ați avut — rînd pe rînd, „Desult“ al lui Zaharia Stancu, „Negura“ lui Eusebiu Camilari, „Bijuteriile de familie“ ale lui Petru Dumitriu, și bineînțeles, întreaga comoră de proză nouă a meșterului Mihail Sadoveanu. Veți recunoaște că evocarea acestor titluri și nume circumscrie o evoluție — și încă una foarte esențială — nu numai pentru literatura românească, dar și pentru ritmul vieții în R.P.R. Și în seratele, în casele minorității noastre germane s-au găsit, fără îndoială, destule „bijuterii de familie“, dar ne-a lipsit povestitorul care ar fi reușit să le dea înțelesul nou pentru o existență nouă.

În privința aceasta, vina principală au avut-o, în prima jumătate a deceniului despre care vorbesc, scriitorii noștri germani, cu adevărat talentați, cărora le-a lipsit spiritul de orientare. (Neputincioși sînt și rămin întotdeauna nevinovați!). La noi, situația a fost altă de paradoxală, în ceea ce privește lipsa de cunoaștere a limbii germane, incit autorii publicau uneori versuri comice crezînd că ele sînt serioase.

Dar și această fază a fost, în cele din urmă, depășită. Lucrurile s-au mai îndreptat, iar o ceață întregă de scriitori, cu calități incontestabile, au astăzi posibilitatea să-și publice operele în coloanele suplimentului literar al zărilor „Neuer Weg“, în revista bînanțeană „Neue Literatur“, sau în volume îngrijite de secția germană a Editurii de Stat pentru literatură și artă și de Editura Tineretului.

Și noi, scriitorii germani din R.P.R. ne dăm seama că ținta noastră principală trebuie să fie măiestria. Hotărît, o măiestrie cit mai sugestivă care să aprofundeze și să scoală limpede la iveală valorile noi din realitatea ce ne înconjoară și în sensul dezvoltării acestei realități. Aș dori să fiu bine înțeles: pornirea scriitorului de la aspectele concrete și concise ale realității nu poate stîljni imaginatia. Dimpotrivă. Lumina nouă și concepțiile ei se oglindesc limpede în structura realistă a scrisului. Lucrurile trebuesc spuse lapidar și pe față, așa cum le spun în versurile lor poeții noștri Alfred Margul Sperber, Franz Lieberhardt și Alfred Wiltner, așa cum se oglindesc în orizontul povestirilor lui Erwin Wittstock, un prozator cu resurse bogate, aplecat cu urechea la pulsația caldă a poporului.

— Ne vorbiți despre meșterii dumneavoastră. Dar ce reușește să înfăptuiască tineretul din rîndurile scriitorilor germani?

— Și tinerii noștri contrați au dat dovadă de calități excepționale. Dar cele mai gălăgioși și senzationali dintre ei nu sînt întotdeauna cei mai înzestrați. Și destui dintre ei nu prea vor să învețe carte. Vor, probabil, să scrie în limba germană fără s-o

cunoască. În ceea ce mă privește, cred în calitățile deosebite și promițătoare ale tinerilor Hans Bergel și Hugo Hausl. Ambii au fost prezenți publicului cititor cu povestiri de proporții mai mari, în noua antologie de proză contemporană germană din R.P.R. („Deutsche Erzähler der R.V.R.“), publicată acum cîteva luni de secția germană a Editurii de Stat pentru literatură și artă. Ediția întâi a acestei antologii e a aproape epuizată. Din Republica Democrată Germană editura a primit de curind o comandă de trei mii exemplare. Ceea ce atestă că ni se acordă și acolo o atenție cu totul deosebită, și, fără îndoială, vom mai face progrese în această privință. Traducerile noastre din poezia și proza românească sînt prețuite de scriitori cu renume mondial.

Prin traduceri lor valoroase din poezia populară română, din Eminescu și Creangă, Caragiale și Sadoveanu, Arghezi și Beniu, Stancu, Geo Bogza, Camilari și Petru Dumitriu — citez la întimplare numai cîteva nume — scriitorii germani din R.P.R. au dovedit cu prisosință că iubesc și prețuiesc literatura română. Sînt convins că nu exagerez dacă spun că mulți dintre ei trăiesc chiar într-o strînsă comunitate spirituală cu scrisul românesc. Dar nu numai cu scrisul, ci și cu viața poporului român, cu trecutul și cu prezentul lui. Cred că nu e o simplă întimplare că sasul Josef Maria a scris, pe la 1848, romanul „Horia“, rămas — din nefericire — fragment, din cauza morții timpurii a poetului, — și că astăzi un prozator german de la noi se străduiește din nou să realizeze un roman voluminos în centrul cărui se află iar figura nespuse de luminoasă a tobagului din Munții Apuseni și lupta lui pentru omnie și libertate.

— Aveți să ne spuneți acum încă o concluzie cu privire la primul Congres al Scriitorilor din R.P.R.?

— Da, o concluzie firească și cuprinzătoare, valabilă și pentru scriitorii germani din țara noastră: nu cred că acela care n-au fost și nu sînt poezi, prozatori sau autori dramatici înzestrați, vor deveni, după Congres, matadori ai scrisului; cred însă că acela care au dovedit că sînt adevărați exponenți ai literaturii noastre, vor pleca de la Congres cu un simțămînt deosebit de siguranță, cu o încredere mai mare în propriile puteri, cu un plus de elan, cu simțămîntul că sînt mai temeinic orientați, mai bine înarmați. Și — în consecință — vor ști mai limpede ce au de făcut, spre a pune talentul lor în slujba dezvoltării unei noi vieți.

Rep

Serate literare

Marți și miercuri seara au avut loc în sala Teatrului Tineretului două serate literare organizate de către Clubul cultural maghiar din Capitală „Petofi Sándor“.

La aceste serate au participat numeroși scriitori maghiari din Cluj și din București care au citit poezii, schițe și fragmente de romane. Printre ei se găseau scriitorii și academiștii Nagy István, Szász János, Sütő András, Majthényi, Kányóczy, Lélay și numeroși alți poeți și scriitori.

Publicul compus din locuitorii maghiari ai Capitalei a mulțumit cu aplauze călduroase contribuția valoroasă a literaturii maghiare la renașterea activității clubului cultural „Petofi Sándor“ din București.

De vorbă cu Dumitru Corbea

(Urmare din pag. 1)

lentați, iată ce scria Lenin redacției zărilor „Pravda“ în anul 1913, cu privire la Demian Bedni:

„Nu vă legați prieteni, de slăbiciunile omenești. Talentul este un lucru rar. Trebuesc susținut sistematic și cu grijă. Vă atrăgeți un păcat pe suflet, un mare păcat... Înaintea democrației muncitorești, dacă nu veți atrage pe colaborator talentat, dacă nu îl ajutați!“

La noi au mers atît de departe izbindă să denatureze în așa fel afirmările și documentele, încît în școli și universități, Tudor Arghezi a fost înlocuit o vreme din programele de studiu. Nu-i vorba că însuși Eminescu era considerat de un critic literar frumțos, drept „poetul culorilor sumbre“.

— Tovarășe Corbea, și eu și toți cititorii, sîntem în momentul de față de lucrare cu fermintă și grabă la îndepărtarea acestor erori fundamentale care, fiind săvîrșite numai de unii, treceau drept atitudine frontală literară în ansamblu, drept punctul de vedere al fiecărui scriitor adevărat. Știu cit de mult au dăunat. Vă rog să spuneți însă, pentru a conștientiza în întregime, cum apreciați dvs. situația în cîmpul literaturii, azi, în prezajul Congresului.

— Noi, avem nevoie de un front unit al tuturor scriitorilor de talent. Noi avem acest front, alcătuit din scriitorii cei mai buni și mai talentați — tot ce este valoare literară nu mai stă în izolare. Dar frontul nostru nu este încă peste tot destul de sudat, de armonizat, destul de raordat pentru ținta noastră: construirea socialismului. Mai dănuie pe alocuri spiritul de căfăne printre scriitori. Unii confundă pălăvrăgoala fără rost și fără noimă, cu lupta de opinii. Adevărata luptă de opinii duce nu la rușerea, la dizolvarea, ci la stringerea frontului scriitoricesc în jurul partidului, ea presupune o mai bună înarmare ideologică și culturală, presupune o mai înaltă și mai clară privire asupra evenimentelor. Pălăvrăgoala și spiritul de căfăne duce la spirea de grup, duce la tălmăci reciproc, duce la greșeli care dăunează unității frontului nostru scriitoricesc.

— Uniți prin ideal, prin metodele de a-ți ajunge, totuși, atunci cînd ai în față un scriitor cu care discuți și care nu e de părerea ta, care nu ajungi la „dezarmare“? — ca să folosesc termenul dvs. Unde mai e armonia?

— Depinde de înțelegi prin armonie. În orice caz nu acamie. Armonie de săvîrșită n-a fost nici o secol în urmă, între scriitori. Problema e de altă natură și de morală. Nici atunci și nici azi rivalii în literatură nu se împoșcau numai cu invective, ci își rapundeau unul altuia cu opere care le apreciază cititorii — atunci prinții, Regia, azi publicul larg. Cînd comedia lui Racine „Les plaideurs“ a fost fluierată la prima reprezentare, Molière, deșertat de celebrul autor care a scris „Andromaca“, nu s-a ținut de-o parte, ci a înfruntat sala, zicînd: „Cel care își bat joc de această piesă, merită mai degrabă să-și bată joc de ei“. Acesta înseamnă caracter de scriitor adevărat!

— Vă rog tovarășe Corbea, să vă războiți acum, în acest interviu cu criticii literari. (Alfasesm cu poezii solicitate în acest scop o pagină întregă a „Gazetei“). Întrebarea mea nu l-a găsit nepregătit, nici nu l-a surprins pe tovarășul Corbea. După două cuvinte despre mișcarea critică, a intrat direct în subiect:

— Nu numai scriitorilor, cînd scrie, trebuie să fie pe poziția clasei muncitore, dar și criticul cînd analizează o operă literară, o lucrare. Mai mult: criticul este îndrumător.

Critica literară de la noi strălucea de multe ori prin tăcere în jurul unei

critici. Mai ales dacă autorul nu era o glorie reală sau numai una „la modă“, atunci i se puneau cruce, ori cit și ori cum ar fi scris. Au fost și mai pot fi încă exemple cînd chiar „gloriile“ nu sînt glorioși... Părerea multor critici se schimbă cum bate vîntul... Unii critici nu jucau decît pe „lozul cel mare“, unde nu erau riscuri de a pierde.

— Rețin aprecierile „lozul cel mare“, riscuri de a pierde“, etc. Criticii la care vă referiți jucau așa dar la loterie?

Imperturbabil, poetul continuă:

— Uneori se acționa din partea criticii organizat — în lanț, așa putea zice. Dacă un critic, șef de școală sau de grup, strîmba nasul, ponegrea cartea, strîmătura se transmitea într-un articol al vreunui cirac, de „deslințare“ în coloanele unei gazete sau reviste. Critica „dădea bine la cap“. Lanțul se ținea tare... Spiritul de grup funcționa ceva mai bine decît la scriitorii propriu zis.

— A fost o vreme cînd unii critici puneau la cale „loviturile“. Ei ordonau scriitorii executat. Ei numai dădeau numele autorului, ideea articolului... Cu șapte, opt ani în urmă se „executa“ după alfabet aproape... Se începea cu A, B, C, și se sfîrșea cu ultimele litere ale alfabetului... Era o antrepriză în comandă pe acțiuni, ca să vorbesc în limbajul afaceriștilor literari...

— Și credeți că nimic nu contrazicea atunci această practică și mai ales că nimic nu s-a schimbat de atunci? Nu era nici unul care, ca să folosesc aprecierile dvs., „lucra pe cont propriu“? — Adică își asuma „riscul“ unei păreri cinstite?

— Ba da, erau și au rămas! Iar, în ultimul timp, s-au sbrăcutat mulți din criticii noștri.

— Va să zică, pornește cu și mai mult curaj la aștigarea de noi tineri în favoarea tagmei... va să zică sînt și aici poezii cinstite...

— Da, sînt, dar sînt încă destui din aceia care iau în antrepriză mai ales scriitorii executat... cînd în ultima vreme apar destule articole pline de conștient, pline de sfaturi proțesoare. Dar multe cronici literare încă nu depășesc „nota amicală de tălmăcere“ sau recenzia de serviciu, unde se bate apa în piua, de nu înțelege nimic nici autorul, nici cititorul — și de multe ori nici criticul... La reviste, „se dau la scriitorii“ anumiți semnatori de articole care vor s-o facă pe „băieții teribili“.

— Așa mai vrea să spun două, trei cuvinte cu privire la un alt caz. E vorba despre „Barbu Lăutaru“. În 1953 sau în 1954 a avut loc o plenară a cinematografilor cu privire la scenariile de film. Acest scenariu, la vremea lui, a avut succes. A fost lăudat, dat ca exemplu, de tovarășii de la cinematografie și de la Uniunea scriitorilor, Nicolae Bellu era fericit, Academișianul Geo Bogza a strigat în ședința consiliului: — Bravo! A strigat de trei ori „bravo“ și Aurel Branga și alții din consiliu.

Nu mai după cîteva săptămîni se face tăcere în jurul acestui scenariu. Același academișian spune într-o ocazie largă și biurocrații Uniunii scriitorilor spre bucuria lui Novikov și mlînirea autorului care era de față: „Ne-am grăbit să dăm calificative superlativive scenariului „Barbu Lăutaru“. Ar trebui să ne mai gîndim...“ Mihail Novikov — critic și el, și autor de scenarii pentru care a și fost laureat al premiului de stat — a propus schimbări în raportul prezentat de Ovid S. Crohmalniceanu, fără să fi citit noua variantă publicată în „Viața românească“ — după cum singur a afirmat-o (dar a negat imediat, cînd a fost întrebat mai amănunțit). Criticul Crohmalniceanu nu a citit varianta din „Viața românească“, nici cînd a admis să facă schimbarea.

Iată ce se spunea în prima redactare a raportului: „...aici autorul a știut să evocă evenimentele principale ale revoluției, stăruie socială și întreaga semnificație istorică a artei vestimentului cobzar...“. În a doua redactare a raportului, se spune: „Nu-i mai puțin adevărat însă, că atunci cînd conștientul concret istoric al acestei lupte trebulia să mai puternic reliefați prin legătura lui Barbu cu mișcarea revoluționară de la 48, autorul nu mai dă dovadă de aceeași inventivitate și forță creatoare, mulțumindu-se să creioneze cîteva situații palide, inexistente, sub nivelul întregului scenariu“.

Critică și îndrumare cu ochii legați! Critică și îndrumare de rea credință! Cînt de diferită apreciere la numai cîteva zile distanță, deși la pasajele respective autorul nu adusese nici o modificare scenariului. Crohmalniceanu l-a crezut pe cuvînt pe Novikov și a admis schimbarea în text.

Cînd știe autorul lui „Barbu Lăutaru“ să redea epoca? Cînd scrie și ghîndește Ovid Crohmalniceanu sau cînd intervine Mihail Novikov în calitate la ministerială? Sper, cel puțin acum, că „Barbu Lăutaru“ va fi turnat, va fi realizat, dacă nu se vor mai căuta greșeli cu lupa...

După lunga demonstrație cu citate, aproape nu-mi mai venea să întreb, cu privire la păcatele criticii literare: „Și altceva? Probabil că tov. Corbea m-a citit în privința teamei, dar și dorința de a face o cură să-mi confirmă acea pagină din „Gazeta literară“ menită de d-sa criticilor, căci m-a spus:”

— Un singur cuvînt desferel fel cum se ocupă critica literară de literatura pentru copii și tineret. Tocmai unde ar trebui mai multă atenție, e mai slabă. Gustul de frumos, copiii și-l face cu aceste cărți. Ce l se dă? Cum este redat basmulul? Ce conține are? Basmul fecundează imaginația și gîndirea micului cititor. Literatura care l se dă îi formează caracterul. În mare parte, de aici își va lua seva de viață, exemple de urmat în societate. Cum le va lua? De la cine? Din ce carte? Cum e scris? Iată întrebări la care trebuie să răspundă critica literară — și grabnic, căci între copii și tineret se citește foarte mult. Poate cel mai mult.

Soloviov îl trăiește și pe Davidov și pe Luchic, întocmai cum fac și alți scriitori, în alte epoci de-ale lor. Scriitorul este în același timp și poet și actor. El interpretează, adică trăiește, toate rolurile eroilor din opera sa...

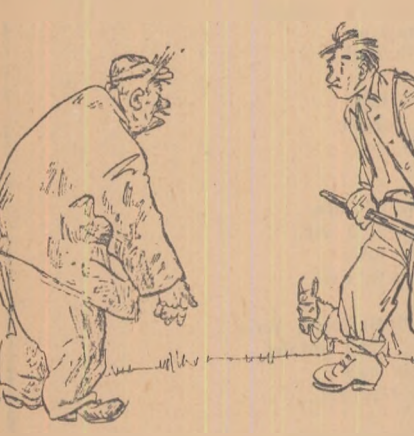
„Dar în lucrările cu caracter autobiografic, cum trăiește autorul toate rolurile din opera sa? — m-am îndreptat și mi-am răspuns numai indirect tot eu, gîndindu-mă că, probabil pentru a erori, pentru „a trăi“ și pe celălalt erou, tovarășul Dumitru Corbea a transformat al doilea volum al său „Revoluții“ de la persoana întâi, a povestirilor directe, la persoana a treia.

Acest final al convorbirii s-a petrecut numai în mintea mea. Cînt preșterea interviului, el s-a transformat treptat în o pastorală evocare, din partea poetului Corbea, a oamenilor și faptelor cunoscute în peregrinările sale prin ființele moșilor. Era primul „acento“, al viitorului interviu despre materialul adunat în miraculoasele opt caiete de însemnări.

Cel de-al treilea grup de întrebări a fost adresat lui Corbea în viață. Poetul Dumitru Corbea mi-a relatat ureo șapte caiete groase de însemnări culese din călătoriile sale în Munții Apuseni, în finuierile moșilor. Un vast material documentar, care ar putea forma obiectul multor comunicări științifice, stă în acest caiet, așteptînd să fie utilizat la crearea unei sau a mai multor opere literare. Scriitorul nu m-a spus:

Mihail Gatița

Basmul orezului albastru sau — care e deșteptul?

Făcînd odată mare temenea în fața unui om mai pîncopis, Băcanul a căzut pe dușumea și-a răsturnat butoiul cu vopsea. Peste orezul alb, neprihănit.

A zis băcanul: „Nici vopsea, și nici orez. Cum s-o întorc, nimica să nu pierz?“

A scris atunci anuț pe o hîrtie: „Orez albastru a sosit la prăvălie; Fiindcă-i rar și trece greu la vamă, Nu dau decît o litră de persoană“.

Atunci, buluc, dau buzna domni, cucoane, Cu rugăminti, propele și cu mită, Ca să le dea un chil și nu o litră; Incit băcanul nu mai prididea Să toarne peste alt orez vopsea.

Mulți au căzut la pat după mîncare. Să lăudau că suferă, că-i doare, În lume mai bolnavi vroind să pară, Ștînd că boala asta-i boală rară.

Dar într-o zi băcanul a pierit... Prin tot orașul l-au cătat bieții boieri, Dar — și ai găsit! — băcanul niciieri! Doar un bilet pe un oblon la prăvălie: „Plecat cu marfă prin împărăție“.

Iată că-n tîrg veni-ntr-o dimineață, Din depărtare, ce o măgăreacă, Un țărânoai cam prost la căpătîină, Cu o măciucă noduroasă-n mină. Și a făcut atîta gură-n plăcă, Incit boierii s-au sculat de dimineață, Crezînd că-i vreun prefect, un om de soi:

— Feriți, cum-am prins de barbă un strigoi, L-am pus în sac, și sacul pe samar, Sub mine-i dracul, iar sub el-un biet măgar“.

„Dar să vedeți mai bine cum a fost: Ați auzit că noi, țărani, înem post, Căci sîntem păcătoși și proști din fire, Ca să mîncăm grăsimi cu osebite.

La zile mari, la nuntă, la botez, Mîncăm și noi pastramă pe orez. De la un timp, băcanul din oraș, Care la mulți din noi ne este naș, N-a mai venit la fini pe la botez. Și am rămas cu toți fără orez. Și, ce să facem? Stringem noi parale, Plocon, niște plăcinte — trei tavale — Alegem un flăcău mai năzdrăvan Și îl minăm să meargă la băcan, Să cumpere orez cum o putea, Și una, alta, ce ne trebuia.

„Flăcăul s-a întors cu mină-n gură Și parcă și la cap e-o scîntîtură: — Băcanul — ne-a zis el — sau e beat tun, Sau a murit și a-nviat nebun! Atit a zis flăcăul și, meruu, Rîdea, rîdea. — ferească dumnezeu! —

„Ne-am zis atunci: — Băcanul mort, Așa hîlzește, s-a proștit de tot, Să știi că s-a-ntîmplat vreo dandana Și peste bir om mai plăti ceva.

„Muierile s-au pus atunci pe-ocară: Că sîntem mămăligi și pierde vară, Că sărbătoarea n-are chichirez, Cînd la pastramă nu-i pușin orez.

„Și ce s-arate ele că-s mai breze, S-au dus la popă să ingenucheze. Se vede însă că orez n-a fost în cer; Deși părintele a strîns atîtea ouă, Din ceruri tot cu apă numai plouă.

„Atuncea noi? — Ce-o fi de-acu, să fie! Nu mai cercăm odat-lă prăvălie. Dacă băcanul mort, lucru-i ușor: Și-o fi lăsat în loc moștenitor.

„Și m-au minat pe mine spre băcan, Iar cu plocoane multe, iar cu bani, Chiar și femeile mi-au dat incredintare, Căci am un cal cu cruce pe spinare.

„Ajung în cîmp și dau să scot amnarul; Dar a-nceput să sforăie măgarul. O fi vr-un lup, acu-n amiază mare? Dar cînd mă uit venea un șir de care;

„Se-apropie, și văd un om bărbos, Albastru tot, de sus și pînă jos. Cum l-am văzut — cum face tot săracul —

Mă-nchin, rîdic măciuca: o fi dracul! Pe drac nu l-am văzut în viața mea, Acu il arz, oricum el tot mă ia.

„Dar cînd îi văd chipiul și dulmanul Măi, nu e drac, să știi că e băcanul!

„Văd că-mi zimbește mie, om sărac, — Atunci, nu e băcan, să știi că-i drac!

„N-apuc să-i dau la mir că-i aud glasul; Leit băcanul: vorba, ochii, nasul!

„Ei, drace, zic, și s-a făcut de joacă! Și jap! îi otînese una la moacă!

„El sare-n lături (dracu sare-așa) Și-ncepe minios a mă-njura. Dac-a-njurat, mi-a mai trecut din frică, Numai băcanu-njura-așa, adică.

„Il mai privesc; el îmi arată mie, Hîrtoage că-i băcan la-mpărăție. — Ai fi, — i-am zis — eu, însă nu te crez! Să-mi dovedești, la dă-mi niște orez! Cunosce o draci numai din povești, Dar n-ai tu grijă, n-o să mă protesti.

„El merge la un car, deșart-un car, Și-acuma, spuneți, zău, nu era drac? Căci de băcan i-s ochii, gura, glasul, Dar numai dracu-ji dă orez albastru!

„Il pun o mină-n chică, il bag în sac: M-am lămurit, băcanul era drac.

„Te-am prins — il zic — acu nu te mai scap. Iji rizi de noi, iji faci meruu de cap!

„Ce sîntem noi, pe sfioră să ne tragi? Nu ție destul că ne-ai lăsat săraci? „Ne-nțuneci viața cu stafia-ți hidă, Din alb faci negru, il oprești să ridă. Pe t

Cei șapte de la Părul Rotund

Căruțele încremeniseră în fața silozului. Veniseră acoperite de noaptea și acum lumina amiezii de toamnă le dezlega privirilor, strînse toate șapte, ferite din băutura Bazei de recepție, unde în fața rampei trăgeau tot alte căruțe.

Unul din cei ce trăseseră în rînd, așteptînd să ajungă la ușa bazei, se apropie de locul unde stăteau cele șapte căruțe. Era un om mal bătrîn, cu o căciulă fumurie, de mîle. Făcea una cu părul lui încreșnat. Teji bărbii nerase de cîteva zile leșeau din bărbie, unul negru, unul alb. Se apropie de prima căruță ce-i stătea în cale. Răsucind o țigară groasă într-un petic de hîrtie albastră, bătoasă, vorbi iară să ridice privirea către omul din căruță:

— Da, dumneavoastră de unde sînteți?
— Din Părul Rotund.

Bătrînul cu căciula fumurie dădu din cap, fără să spună ceva.

— Da, matale de unde sînteți? întrebă cel din căruță, un om întreg de vîrstă, cu părul aproape galben, un castaniu decolorat pînă la galben, ieșind în smocuri rare de sub pălăria veche, verzuie, de felul celor pătate de pînăzică de pădure.

— Noi... din Turculești, făcu bătrînul, molfăind țigara care nu se aprindea în legea ei.

— Da ce așteptați? întrebă din nou bătrînul. Cel cu pălăria verde își scuturase dinmăgura țigara și galbenă a părului, prezăntîndu-se să răspundă bătrînului. Din surpate lui, din altă căruță, un glas scîrțit ca o roată neunsă îi luă vorba din gură:

— Zice șeful de la gemulețului cu chepeng că n-avem bon de ordine.

— Păi ați venit înainte... și tot vin ați căruțe... iote cîta mai șirul... Se adună mereu...

— De! făcu cel cu pălăria verde.

Bătrînul se întoarse domol, trăgînd cu putere din țigara albastră, sugîndu-și tare făclie. Se îndreptă către căruța lui, din șirul ce se tot adăuga.

— Are dreptate asta din Turculești, scriși glasul celui care-i vorbise bătrînului în locul celui cu pălăria verde...

— Și dacă are, ce să-i faci?

— Să mergem careva, sau să mergem toți la gemuleț, la ze, să-i spunem că noi avem treabă sîrtoasă, că azi e joi și noi vineri trebuie să ieșim la semănat toți întovărășiți... — spuse pe nerăsuflate unul de-i zicea Tiliică Sărutu, slab ca o scoarță, cu un glas sîrțit care ieșea ca din niște foale sparte.

— Du-te tu, măi nea Tiliică, făcu al cu pălăria verde.

— Da de ce eu, mă?

— Dumneata n-ai glas, da' ai vorbă...

— Hai mă, toți, de toți poate că ascuți.

— Dacă nu ne-ascuți, eu îl injur și-i sparg fierestraia.

— Ia vezi-ți de treabă, măi Costine... Ce ești capul? — îl muștră Tiliică Sărutu, sîrșind din foalele pieptului țesit. Adăugă:

— Tu fă-ți de treabă pe la căruțe, sau cască gura pe linie, pe lingă vagoane.

Cei șase oameni se strînseseră buluc și se îndreptară către fierestraia socotitorului de la baza de recepție. Pe măsură ce se apropiau de fierestrucă, înaintau tot mai neconvins și. Se opreau, care să-și lege un șiret la bocanc, care să-și curețe nisca ciutini de pe corăporii de lînă murdăra. Alții se scărpină nehotărît la cofeală, apoi își căuta îndelung în buzunari, tutunul sau el șita ce... Nu se priveau, ba își fereau ochii privirii, știind parca răspunsul pe care l-ar fi primit unul de la celălalt: „Ce să măi mergem? N-am fost? N-am mai fost și noi zis să așteptăm? Să așteptăm să n-avem planificat, sau cine mai știe cum îl zice. Zice că sînt alții, din alte state, de mai departe, cu drept, cu repartizare în ordine...”

Costin Surpatu, pe care Tiliică Sărutu îl minase pe linie, sau alinea, ca e mai ardeat și poate să nu-și fie placul și să-nărate mai rău funcționar de la Bază, privise de aproape meșteșul de fierestrucă, scutpă cu ciută și privi de-a lungul liniei, pe lingă vagoanele de marfă. Cîțva timp îl zgîndări necazul și tot să se întoarcă la căruțe... Se opri în apropiere unui vagon. Vagonul era deschis. Era încercat pe jumătate cu baloturi de lînă. Jos, în noroiul tătat adinc de roțile căruțelor care adunaseră sau cărăseră baloturile, erau amestecate somioage mari de lînă, multă lînă destrămată și răspîndită în apropierea vagonului... „Uite mă, unii n-au izmene și umbli cu flaneaua ferienică pe ei și știa paveză noroiul cu lînă... Ce i-aș mai...” Trece mai departe înjurînd printre dinți... În dreptul rampei, într-un loc unde nu se afla nici un vagon, văzu trei semănătoare. Erau nou-nouțe, aduse din fabrică de undeva din Ardeal. Erau roșii, și corpul semănătorii și spițele roților, roșii. Dar tabla era pe alocurea ciocănită, lovită. Surpatu privi cu jînd semănătorile. Vopseaua nouă, egal întinsă, lumina parca tot locul de lingă rampa pustie, cu piatra cenușie, murdăra. Fiecuii privea însă cu durere tabla turită pe alocurea. Se vedea că fusese manevrată fără grijă pe parcurs și la descărcare. Noroiul că zăcea în gară de multă zile. Erau stropite cu noroiul cînos. Poate că undeva, niște plugari, așteptau cu nădejde și cu nerăbdare semănătorile. Surpatu trece mai departe scîrșind din mîsele... Într-un șir de vagoane deschise, pe altă linie, stăteau cocotate cîteva căruțe. Erau noi. Erau albastre... Păreau să fie bine întocmite... Surpatu se apropie de vagoanele pe care se aflau căruțele... „Frumoase mai sînt!” își spuse flăcăul. Albastre, cu flori albe și galbene...

Surpatu se opri și se așeză pe un butoiș, cu spatele către locul unde cei doi oameni vorbeau lingă vagoanele cu căruțele albastre. Peste Alexandria soarele amiezii de toamnă încremenise o lumină limpede de miere, o lumină rece dar blîndă, dulce. Cerul înținea un coviltir spăciat, de un albastru alburii. Marginea orașului mocnea cu căsuțe mizere, răsirate prin ogrăzi ce înaintau către miezul orașului mohorît din Cîmpia Dunării. Se profilau pe albastrul cerului niște turnuri. Turnul de apă, turnul pompierilor și de-a lungul liniei ferate, bulocul cenușiu și mare al silozului cel nou.

Surpatu simți o apăsare pe suflet. De firea lui era dîrz, colțos, vesel. Dar acum, după noaptea nedormită, după ce alergaseră să închirieze de la săteni cele șapte căruțe, să vie să schimbe porumbul pe grîu de sămînță, la Bază la Alexandria, să fie în rînd cu toți întovărășiți, era abătut. Era abătut că-ținea și nu le schimbau sămînța. Era abătut că văzuse risipa și nepăsarea din gară.

Amiaza blîndă, călduță și spăciată de toamnă îi umplera de o neînțeleasă amărăciune. Ofi. Se ridică de pe butoiș, trecu pe sub vagoane și se întoarse la locul unde erau cele șapte căruțe.

Oamenii stăteau de vorbă. Numai în trei stăteau de vorbă rezemat de loitrea căruțelor. Vorbeau cu glas scăzut dar întărit, privind tot trei în pămînt. Parcă așteptau să le vină de acolo, din noroiul cînos, răsursuri lămuritoare la necazurile lor. Alți doi se înfășeră peste sacii cu porumb din căruțe. Al șaselea, așezat pe un pietros, se descălțase și își scoabe o bățuță, strîmblîndu-se de cîte ori ciocina atînea cu lama ruginită inima bățuții. Atunci perii lungi ai bărbii nerase de mult se mișcau ca o mișcăie bătuță de vînt și tot obrazul schimonosit de durere părea că ride sbrîcîndu-se nespuse de tare. Avea un nume în care suna o vorbă de rușine, așa că unui mai cu obraz îi spunea pe ocolite Vasile... Fund de sac.

Surpatu se opri la oarecare depărtare. Îl privi cîteva clipe. Se uită către șirul lung de căruțe din fața Bazei, care părea că nu mai descresce. Se apropie apoi de consătenii lui și-i întrebă moale:

— Ați vorbit?

Oamenii mormărau ceva nelămurit, al cu pălăria verde, căruța îi zicea Mitru Căpoi, se scărpină, după obiceiul lui, în smocurile rare și galbene ce-i ieșeau de sub borul mic și pleoștit, dar nu scoase nici o vorbă. Surpatu întoarse privirea către cei care-și scoabea bătuțura:

— Mă, nea Vasile, ori ați vorbit?... Că aștia e muți!

Chinîndu-și cu încăpăținare degetul, cu ciocina, cel de pe pietros se strîmbă dureros, vorbind de parcă durerea îi venea de la cele spuse nu de la operația barbară pe care o făcea asupra piciorului murdar:

— Am vorbit de la ne-a trînit chepengul în nas. A strigat să așteptăm!

Surpatu se răsuci pe căciule. Se îndreptă către Bază. Oamenii cătără în urma lui neliniștiți. Se ridicară pe șezut și cei doi care păreau că doboră deasupra sacilor. Numai Fund de Sac și scoabe mai departe ochii bătuții. Tiliică Sărutu, cel cu pieptul țesit, îl întrebă răgușit:

— Unde te duci mă Surpatule?

— Eu v-am spus... Dacă nu v-ascuți, îl injur și-i sparg fierestraia!

— Stai mă, ori ești turbat? Nu vrea să ne ia la

rînd și pace. Slatem la voia lui. A zis că ne dă, da' s-așteptăm.

— Da ce-am venit la pomana mă-sii, să ne dea cînd vrea el?

— Poniți cu pași îndesați către fierestraia după care era „șeful” de la cîntar, unde se făceau hîrtiile. Gemulețul era închis. Bătu. Un cap chel se aplecă privind prin sticla ferestruții:

— Ce vreți?
— Păi noi sîntem ai șapte de la Părul Rotund.
— Să fiți sănătoși! — spuse chelul depărtîndu-se de gemuleț.

Surpatu aștepta o clipă-două și bătu iarăși. Chelia se aplecă din nou în dreptul gemulețului, întrebînd mai aspru:

— Ce vreți mă țicăle?
— Da nu vreți să ne iei și pe noi? făcu Surpatu oftîndu-se și el puțin.

— Ce vreți? Așteptați! Le-am mai spus și șior-lai!

— Al fi spus. Cu spusu nu s-a făcut lumea!

— Ia, nu te obraznici!

— Ascultă-mă, tovarășe! Pe mine să nu mă obraznicești, că n-am mîncat mămăliga dumitale. Da' ce crezi c-o să stăm aci pînă ne-o încoali sămînța în saci? Noi mîine intrăm cu semănătoarea pe ogor. Ne așteaptă întovărășiții de la Părul Rotund... și dumneata ne ții din zori, pe poliță și bizide...

— Să fiți și de la mărul rolat și de la popul pătrat, am spus să așteptați... și nu mă ține de vorbă că am treabă...

— Da ce crezi că e de pofta ta, mă tovarășe cîntopis? Ce, mai te crezi în vremea aia, să-ți bați joc cum vrei? Pe mine să nu mă faci, că eu...

— Ce mă? Ce, mă ameninți?

— Ia, mă tovarășe de la Părul Rotund, nu te mai pune pe glieavă. Ne ții în loc și pe noi... spuse un sătean de la șirul căruțelor ce se aflau în fața Bazei...

— Ce vreți și dumneata neică? Noi am venit de cu noaptea și tot pe alții fi ia... se oftă Surpatu, zbrîlîndu-se ca un cotei către al de vorbise:

— Dacă sînteți proști, ce să vă fac? — spuse omul întorcîndu-i spatele.

— Ce mă, ne fac proști? Pe cine faci tu proști, mă?

O mină îi prinse și-l trase de flanel. Furios, cu ochii sîngerii, Surpatu se smulse din strînsore, fără să ia seama cine-l ține. Se înfișă și striga către omul care-l zgîndărise, smucindu-și brațul de cîte ori Mitru Căpoi da să-l apuce și să-l tragă înapoi către cele șapte căruțe. Odată se smuci alit de tare, încît Căpoi aproape să dea d-an boulea, îi căzu pălăria verde în noroi. Îi apărură nespuse de mare căpățîna care nu se putea spune în ce chip încăpuse într-o pălărie atît de mică. Smocurile galbene de odată cu furia lui Costin Surpatu. Multă vreme lătră el ca un zăvod întăritat. Cel de la Bază nu-l mai răspunseră. Nici chelul de după geam, nici omul cu care se luase în bețe. Îi boscorodă un timp și pe cei șase tovarășii ai lui care-și făceau de treabă pe lingă cai sau fumau înnegurați, apăsăți de plictiseala așteptării, căreia chelul de la Bază părea că n-o să-i pună capăt niciodată.

Să tot fi fost trei din noaptea cînd cele șapte căruțe porniră către Părul Rotund. Luminile Alexandriei rămaseseră în urmă. Erau palide și tremurau în ceața ce stăruise deasupra cîmpiei. Erau ca o umbră galbăie a stelelor reci ale toamnei. Lînia albă a soselei de asfalt, la o anumită depărtare, intra adîncindu-se în pămîntul imaterial și negru al noptii, ca o rădăcină a vieții ce pomea din oraș. Cîțîmără pe șoseaua asfaltată nu se auzea dect durulul roților și sunetele lemnoase sau de fierărie ale căruțelor mai oboșite de vreme. Căruța lui Surpatu înținea convuls. Se ținea în urma lui Căpoi. Atît vedea Surpatu: spatele căruții din care se înălțau ca niște căpățîni uriașe, orbe, sacii. Abia de ghicea surpatu lui Căpoi. Furia și amărăciunea strîmte de ziua și noaptea pierdute în fața Bazei de recepție îl stăpîneau încă. O măcina țire dinți ca pe o burulană amară. Își dădu seama că părăsiseră asfaltul, numai după ce colți în urma convulsului, cînd nu mai auzi durulul roților și zdrăngănitul de fier desgărdinat din cuie și nituri. Roțile se adînceau acum cu un clefănt moale în noroiul drumului vicinal. Din tot cuprinsul negru al noptii, parca înaintea, împinsă de puteri orbe, și-și învalnuia, îi apăsa nespuse de ușor și de moale, tăcerea neagră. Era încă prea mînios să semă lucrarea uriașă a noptii și a tăcerii. Dîndu-și seama că putea să fie auzit măcar de Căpoi, strigă:

— Dă-le, mă, o gură ălora să oprească... Să ne întorcăm acu', cît nu-i tîrziu... M-auzi, mă!

Ascultă puțin. Intinse gîtul cîntînd să strîpungă cu privirea întunericul. Spinarea lui Căpoi juca ușor, plerzîndu-și conturul. Era încovalită, aducută cu sacii alburii ce se deslușeau în căruța. Surpatu asculta, înclinat peste marginea căruții, încît simțea aburul ce se ridica de pe crupele cailor.

— N-auzi, mă Mitrule!

Într-un trîzui și se păru lui Surpatu că spinarea lui Căpoi s-a răsucit ușor către el... Glasul său înăbușit de oboseală și plictis:

— Ce vreți mă?

— N-auzi! Ți-am spus să strigi la ăia din față.

— De ce să strig?

— De ce să ne întorcăm acu' mă? Nu-ți ajunge? De ce să ne întorcăm? Ori ai căpăit?

— De ce-ai primit mă să ne dea chelbosu' sămînță din celula aia a silozului pe orbește? Nici tu lumină, nici nimica. Dracu știe ce ne-o fi dat!

— Ce să ne dea? Grîu de sămînță!

— De unde știi ce e grîu cu probe? Ați sărit toți pe mine. Ați luat ce v-a băgat pe gît chelbosu. Ala-i un porc chel, îl știu eu...

— De unde-i știi tu? Mai tac dracului din gură.

— Să tac, ai? Da' să v-aud eu, de-o fi cum spu-sei. Strigă mă la ăia, n-auzi?

— Strigă tu!

— Măăă! nea Tiliică! măăă! nea Ciocică, măăă Vasile! Oprită mă!

Căruțele înaintau trase parcă de o mină uriașă și neagră, ascunsă de adîncimea întunericului. Vata neagră a tăcerii învalnuie ca, căruțe și oameni. În afară de sforăitul cailor lui, Surpatu nu auzi nimic altă.

— Eu mă întorc singur!

Nici un răspuns. Întunericul și tăcerea parcă veneau mai dens, îl cuprinseseră și pe Căpoi cu căruța cu tot, ajungînd pînă la pieptul cailor de la căruța în care Surpatu fierbea.

— N-auzi mă, Căpoi, eu mă întorc.

— Întoarce-te!

Surpatu dădu să tragă de hățuri, să oprească... Dar mîna îi slăbi. Îi slînjinea ceva care venea din adîncurile noptii. Îi era urît să facă singur drumul înapoi către oraș, către Bază, în întuneric și tăcere. Îi era săl să străbată alita drum, să se ciorovăiească singur cu chelbosul ăla care-i țineuse de pomana ălita vreme și care, la urmă, dracu știe ce fel de sămînță le-o fi dat, orbește, în celula întunecată a silozului... Nehotărît, lăsa căli în voia lor, dar încetu să-i boscorodască pe Căpoi și să-i înjure pe toți ceilalți cînd care înaintau făcînd, amărîți și frîmți de oboseală, călătîniți pe sacii din căruțe.

Măi tac dracului, călătîniți pe sacii din căruțe. Măi tac dracului, călătîniți pe sacii din căruțe. Măi tac dracului, călătîniți pe sacii din căruțe. Măi tac dracului, călătîniți pe sacii din căruțe.

Cerul înnoțat de toamnă încremenise peste cuprinsul acelei zile de vineri. Însă norii adevărați apăsu peste pămînturile de la Părul Rotund. Se pregătea furtuna. Ea mocnea în gîndurile și sulețele întovărășiților de la Părul Rotund. Se auzeau glasuri întărite în ograda sediului întovărășirii. O miere se tot aplecă bîntîind mătîni deasupra sacului desfăcut la gură, care zăcea la picioarele lui Vasile Fund de sac. Omul își scărpină furios părul bărbil nerase. Privea parcă prost, cum femeia se apleacă, se îndreaptă din șale ca un automat, scîrșind de fiecare dată un pumn de sămînță din sac, vîrîndu-l sub nas:

— Ce, mă Vasile, asta-l sămînță? Tot bob negru, bob mort, care nu-l mor și sfărîmat, și rapia cît nu e grîu! Uite mă și neghină, înăbuși-l-ar neghină pînă îl de v-a vîrît-o pe gît... Nică de colivă pentru calici nu-i bună!

— Taci fă miere!

— Ce să tac mă? Vrei să tac?

— Să taci!

— Dacă vrei să tac, să faci ce-o zici eu!

— Ce să fac, fă miere?

— Mie să nu-mi spu miere!

— Ce să fac tovarășe miere?

— Eu sînt întovărășit!

— Ei, și ce să fac?

— Să iei sacul de c...

— Ascultă fă, eu odată uit că ești și miere și întovărășit și te pliesnesc! făcu Vasile înșoșit cu un curcan întăritat de șuleratul copiilor. Glîncea că femeia făcea aluzie la felul în care unii îi spuneau numele, înțers a batjocuri... Femeia ținea pumnul strîns, cu semnele strivite în strînsore de parcă voia să-l facă bulgăre, să-l lovească în mîtră pe Vasile. Strigă la el fără să înțeleagă de ce o ocără:

— Ce-al mă? Ce te-a lovit?

— De ce te iei de mine?

— Nu mă lau de tine. Am spus să iei sacul de c... și să-l răstorni în bătuțura, să-l ciugule orălăniile. Ele dor-or mai da de-un bob ca lumea.

— Fă, nu vrei să lași melia? Nu taci?

— De ce să tac, mă? Asta nu-i sămînță, e putregai!

— Da tac! mă femeie, mormăi Căpoi care se scărpină a pagubă, greblind cu degetele sub pălăria verde. Se uită și el întunecat, cu ochii holbați la sac, ca la o minune a dracului...

Surpatu îl tot înghiontea o Mitroi în coaste. Asta parcă nu simțea împunsăturile ce i le repezea la intervale regulate flăcăul:

— Vezi mă Mitrule!

Mitru Căpoi se scărpină mecanic în ciufurile galbene de păr și privea ca timp la sacii care căseau gurile ca niște jivine lacome, la picioarele lor.

— Vezi mă Căpoi? — îl înghiontea iar Surpatu.

— Ce mă? făcu Mitru parcă sîrînd din somn.

— Am spus eu c-o să veniți la spusa mea. Am

de tăcere. Unul dintre întovărășiții se apropie de străinul, pe care-l bănuia venit de undeva, poate de la Comitetul rațional.

— Nici tractorul nu merge, tovarășe.

— Nici semănătoarea nu-i în regulă. Făcu un bătrîn.

— Ne-au trimis niște hîrbură și de la S.M.T., de la Nanov. Cu ce naiba să semănăm, chiar de-ar fi toată sămînța bună?

— Așa întovărășire, tovarășe, mai rar! spuse cu acreală unul dintre plugari.

— N-avem nici var să spoim sediul — se plînsu o femeie.

Înstructorul tînar care coborise din Jep, privi jur-împrejur la oamenii mohorîți, la sacii care zăceau ca niște leșuri de porci, fără cap și fără picioare, cu țigările tăiate. Din unele se revărsa sămînța roșcată ca un singe încheșat.

Văzu saca sediului întovărășirii cu pereții coșcoviți și mîncăți de lepra timpului. O olipă rumeșă în cuget să vadă ce-i de făcut, ce măsuri să ia, ca să aile calea cea bună și să domolească spiritele.

— Nici inginerul agronom n-a fost să trateze sămînța. Că doar tot de la dumneavoastră, de la raional ne-a împuiat capul cu indicii ăia.

— O să vină și inginerul agronom, în noaptea asta chiar o să vină.

— Da' cu sămînța ce facem?... făcu arțagos Surpatu.

— Da' tractorul, da' semănătoarea? O să-i crească dinții peste noapte?

— Te pomenești c-o mai fi mînșun... tună un glas mucalit...

Înstructorul nu căută să-l vadă pe cel care vorbea cu o adiere de batjocură în glas. Își spuse că trebuie să vorbească holărît și să nu clatine încrederea oamenilor, atîta cît se mai ținea neclătinată. Ceea ce trebuia, era să găsească ieșire, să găsească soluții pentru toate greutățile pe care le atasea sozind la întovărășirea de la Părul Rotund. Duminică trebuia inaugurată întovărășirea. Cînd coborise din Jep nu se așteptase să aile toate treaba mergînd pe roate. Dar nici așa nu gîndise să se întimplu. Ograda arăta ca un țarc al învîrăbirii. Îi aflase pe cei șapte împresurați de ceilalți întovărășiți, ca șapte făptași de rele cu prada la picioare, în fața lor — sacii de sămînță rade, încoțiiți și judecați. Oamenii nu se gîndeau să vadă cine e de vină. Ei știa că pîinea lor e în primejdie, înțirziau cu semănătul. Nu ieșea precum socotiseră, precum îi se făgăduise cînd îl înbmiau să se întovărășesc. Înstructorul s-ar fi lăsat pe o treaptă a sediului, învins de amărăciune și oboseală. Își simțea gura amară. Aprînsu încet o țigară, căuțînd să nu trădeze nici un semn de slăbiciune. Aprînzînd țigara se îndreptă din spate și spuse hotărît:

— Cine merge cu mine la Nenciuțești? Un tovarăș să meargă cu mine la telefon, la Nenciuțești. Dă-drumul la motor, tovarășe, — strigă el către mașină. Motorul Jepului porni. Înstructorul se și răsuci pe călcie, pornind către poartă, fără să mai aștepte răspunsul. Oamenii se priviră. Nu scoase nici o vorbă. Tot fără să spună niciun cuvînt, Vasile Fund de sac porni după înstructorul tînar. Oamenii priveau fără să se cîntească. În clipa cînd înstructorul suise în Jep și cînd Vasile era cu mîna pe portiera mașinii, unul dintre întovărășiți, căruța i se zicea Coșarcă, mîrli:

— Se duce sacul cu peticul.

— La taci din gură, mă Coșarcă! se răstî înfundat la el Surpatu, săgetîndu-l cu o privire lăptosă.

Ceva din ființa și purtarea înstructorului îi plăcuse lui Surpatu. Înainte ca Jepul să pornească, o femeie se repezi la ușa mașinii.

— Da' cu sediul ce facem, tovarășe? Că n-avem var să-l vîrîm.

Înstructorul se aplecă peste portieră și strigă să acopere zgomotul motorului:

— Să plece odată la Mavrodin. Să ia var de la gospodăria de stat... dau eu telefon de la Nenciuțești...

— Unde? strigă femeia — punînd mîna plină la ureche.

— La Mavrodin! Sînt șapte kilometri. Surpatu grăbi pasul. Ajunse cînd Jepul se punea în mișcare.

La Nouvelle Critique

„La Nouvelle critique”, revista „marxismului militant”, cum se prezintă...

Abordind probleme de filozofie, istorie, știință, literatură, artă, politică și tratându-le cu o înaltă competență și seriozitate...

Gh. Dinu

Amintirea unei cărți de demult

S-au împlinit în primăvara aceasta trei sute de ani de când Blaise Pascal a scris prima...

incheiat ca un act de acuzare, lucid și violent...

Jacques Dubois dezbate în câteva articole, problema noului clasicism. El indică apusul poeziei lui...

V. L.

Redactor-șef: Zaharia Stancu. Colegiul redacțional: Mihail Beniuc, Marcel Bresslau...

Un romantic revoluționar

PERCY BYSSHE SHELLEY

Personajul acesta mitic a atras adevărate minți generoase, dornice să înfățișeze mărfa omului în luptă cu tirania și cu forțele orbe ale naturii...

Ideea revoluției pașnice și părăsita chiar de poezii „Oamenilor Angliei”, scrisă curând după evenimentele din Manchester și care trebuia să figureze într-un ciclu de poeme în stil popular...

zborul și cîntecul ei frenetic, bucuria nestăvilită a vieții libere, eterna zădărnici spre mai bine, spre fericirea pe care omul n-o cunoaște încă...

Supus-am lumea toată, numai omul mai are-un suflet, ca un foc nestins în care ard spre cer mustrări cumplite...

idolilor filozofice și sociale în poezie, fiindcă la el ideile treceau dincolo de granițele intelectului, pentru a intra în domeniul sensibilității, și al alectelor...

de cînd refugiu, cadru al melancoliei (Lamartine), expresie a divinității (lachiștii) sau prezență implacabilă, nepăsătoare față de durerile omului...

PERCY BYSSHE SHELLEY

E VEȘNICA PE LUME DOAR SCHIMBAREA

Sîntem ca norii luți, luncători Ce-nvălie, la miezul nopții, luna: O clipă trec, semei, strălucitori Și pier în beznă, pentru totdeauna.

1816

VARA ȘI IARNA

Era o după-amiază, spre sfîrșitul lui iunie, de-a pururi însoțit, Cînd vîntul strînge arginții nori În cete mari, de munți colindători, Și cînd, în urma lor, ca veșnică Se-nfîșă, feciorenică, țărîna.

1820

BLESTEMUL LUI PROMETEU

O, demone, te-nfrunt! Încearcă tot Ce ești în stare împotriva mea! Tu, peste zei și oameni crunt despot, Doar o lăptură n-o vei subjugă!

1820

IMN LUI APOLLO

Alalul orolr ce mă veghează Cînd dorm sub cerul larg și înstelat, Și îmi ațîș-n ochii ce visează Vedenile, — mă trezesc de-ndat!

1820

Pe cercetătorul vieții și operai lui Shelley îl surprinde ca trăsură morală decisivă a poeziei engleze...

„Tot groaza de concesii morale duce, în clipa cînd dragostea i se pare apasă, la ruptura cu Harriet Westbrook. prima soție, pe care Shelley o părăsește pentru a trăi sfîdător, în atmosfera ipocrit, puritană a Angliei de atunci...”

„An scurta sa viață, Shelley n-a atins maturitatea și echilibrul forțelor sale artistice. Febrilitatea adolescenței n-a depășit-o decât rar...”

„Jar cînd al Raiunii glas, puternic Ca al Naturii, va trezi din somn Noroadele...”

„Războiul-i fapta omului de stat, A Regilor și a popilor; puterea Acestora stă-n jalea omirii; Măritarea lor stă-n înjosirea ei...”

„Comertul, drept pece-tea forței sale Afotnrobitoare, și-a pus semnul Pe-un lucrator metal, numindu-l aur. În fața lui se plouesc bogății Putericii, trufiașii...”

„Natura, nepărintoarea în daruri Lă înzestrat pe om cu o voință Puternică. Materia cu alai-ul De forme schimbătoare, i se așterne Supusă și mîlăie, la picioare.”

„În 1819, la Roma fiind, Shelley scrie drama poetic-filozofică „Prometeu descătușat”. Alegerea eroului — Prometeu — e semnificativă.”

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: București — Bdul. Ana Ipătescu 15. Telefon: Redacția 2.74.26; 1.50.17. Administrația 1.17.92